

- VISNYK

Свобода народам!
Свобода людині!

Спільно - політичний місячник

ЗМІСТ

Редакційна — За свободу — проти російського колоніалізму 1

Максим Орлик — Українська духовість та світогляд на тлі історичного розвитку 3

Я. Стецько — Релігійна весна і боротьба комуністів проти релігії 5

І. М. Білинський — Від заперечення до непередрішення 8

Богдан Романенчук — Шевченко і наша дійсність 12

Евген Маланюк — Шевченко — живий 15

Петро Кізко — Московський шовінізм 17

М. Карпович-Дубиняк — Свої люди в Центральній Комісії 20

Леонід Полтава — Українська мова в поневоленій Україні 22

Микола Величківський — Новий експеримент в сільському господарстві ССРСР 27

Ікер — Помішання язиків (фейлетон) 29

П. Добрівлянський — Україна в другій світовій війні 30

З преси — Для кого кус мечі п. Шемердяк? 32

**ОРГАНІЗАЦІЯ
ОБОРОНИ
ЧОТИРЬОХ
СВОВІД
УКРАЇНИ**

ВІД РЕДАКЦІЇ:

Головна Управа Організації Оборони Чотирьох Свобід України часто запозатковує спільні зовнішньо-політичні виступи всієї української спільноти на зужині в обороні доброго українського імені. Не раз треба реагувати дуже скоро і тоді ми виступаємо від імені Організації. З метою поінформувати наших читачів вміщуємо англійський текст протестного листа до редактора щоденника „Нью Йорк Гералд Трибюн”, що його вислала Головна Управа в дні 27 березня ц. р. як протест проти карикатури, що появилася була п'ять днів скоріше і що була звернена проти Головного Отамана Симона Пеглюри. Даємо англійський текст тому, що його могли б вживати наші читачі в своїй акції на місцях.

March 27, 1962

Mr. John Hay Whitney
Editor in Chief and Publisher
New Yor Herald Tribune
230 West 41st Street
New York City, New York

Dear Mr. Whitney:

The cartoon entitled “Nothing New Under the Sun”, in the issue of N. Y. Herald Trubune of March 22, 1962 on page 20 shows in a group a figure described as “Petljura”. The group marches under the banner “Political Terror”.

In overall the cartoon is satisfactory. But the mixing of the late Chief Otaman Symon Petljura, President of the Ukrainian National Government, who was assassinated by the agent of GPU, with all the others in the group is completely irrelevant, erroneous, and most insulting to all non-Communist Ukrainians. It shows either an ignorance of its author about Symon Petljura or is a conscious intent to hurt all anti-Communist Ukrainians by presenting him as a murder and terrorist.

The Government of Ukraine, headed by Symon Petljura, decreed one of the most liberal constitutions, guaranteeing full right to all national minorities e. g. Jews, Poles, Russians, etc.) living in Ukraine. It proclaimed several times amnesty to various subversive groups even when those groups like the Bolsheviks, White Russians or tsarist imperialists attempted to destroy the young Ukrainian independent state. Ukrainian forces, which fought under Petljura during the 1920's when the Ukrainian national state was conquered by Soviet-

Russian imperialists, were called “Petljurivtsi” which symbolized all those Ukrainians who unbroken in spirit were struggling for the liberation of their homeland from Communist Russian colonialism. Thousands lost their lives for the ideals professed by Symon Petljura.

It should be particularly noticed that Petljura did not possess any of the characteristics which could compare him to anyone in the cartoon. He opposed strongly anarchism of Machno, abhorred the terrorism of GPU-CHEKA-NKVD, combatted racism of any kind, disclaimed every kind of cultural, religious, or political-ideological intolerance.

N. Y. Herald Tribune is read by many members of our association and often it is appreciated for articles and news on the activities of Ukrainians in exile or on the liberation struggle of the Ukrainians in their homeland. But the printing of such a slanderous cartoon surprised and shocked all of us. It is a very sad case of attacking anti-Communist Ukrainians to whom the person of Symon Petljura remains a symbol of struggle against Soviet-Russian colonialism, opposition to tyranny and despotism, true patriotism, and striving for implementation of fundamental human rights for the Ukrainian people.

We protest against the printing of the cartoon “Nothing New Under the Sun” and expect proper satisfaction from the Editors of the newspaper which we appreciate highly.

Respectfully your,
Eugene Lozynskyj
President

ПОЖЕРТВИ НА ПИСАНКУ:

ВІДІЛІ ООЧСУ НЮАРК — \$167.00

Збірщики: інж. Микола Семанишин, листа ч. 1, \$5.00. П. Гудзовський, листа ч. 2, \$24.00, Степан Макар, листа ч. 3, \$12.00, Павло Батьків, листа ч. 4, \$5.00, Борис Процюк, листа ч. 5, \$2.00, Андрій Андрюк, листа ч. 6, \$4.00, Іван Ілемський, листа ч. 7, \$3.00, В. Пащак, листа ч. 8, \$17.00, Л. Мигаль-Кормило, листа ч. 9, \$15.00, Володимир Терещук, листа ч. 10, \$51.00, Йосиф Кріса, листа ч. 11, \$7.00, Володимир Терещук, листа ч. 12, \$22.00.

ВІДІЛІ ООЧСУ НЮ ЙОРК — \$179.00

Осередок СУМА Бруклін, збіркова листа ч. 23, \$6.00. Збірщик Дмитро Залізник, Збіркові листи чч. 24 і 25, \$78.00.

По \$10.00 — Д. Залізник.

По \$5.00: Д-р В. Кравчук, І. Осюк, Укр. Ресторан 8-ма вул., М. Кушнір, Іван Чижо.

(Продовження на 3-ій стор. обкладинки)

Христос Воскрес!

РЕДАКЦІЙНА

ЗА СВОБОДУ — ПРОТИ РОСІЙСЬКОГО КОЛОНІАЛІЗМУ

На останніх сесіях ОН і взагалі у світовій політичній opinio заактуалізувалася справа російського колоніалізму. Національно-визвольна революційна боротьба уярмлених російським імперіалізмом народів, які продовжують безкомпромісово боротися за розвал російської імперії на національні незалежні держави, не зважаючи на найважчий терор і народобивство, чимраз рішучіше ставить проблему російського колоніалізму на денний порядок світової політики. Питання колоніалізму стало одним із основних в сучасній міжнародній політиці. На різних континентах зударяються національний принцип організації світу і російсько-більшевицька концепція світової колоніальної імперії.

Росія є носієм і брутальним здійснювачем ідеї єдиної світової імперії — світового ССРСР — проти ідеї розвалу імперій на національні незалежні держави усіх народів світу. Проте, приховуючи колоніальний характер ССРСР і сателітного комплексу, Москва намагається виступати в ролі захисника досі колоніальних і залежних народів від західних метрополій, хоч ці останні здебільша добровільно, без воєн і революцій ідуть назустріч самостійницьким аспіраціям залежних народів. Росія прагне прихилити на свій бік колоніальні народи в західних імперіях своїм уже випробуваним методом обману, диверсії, підступу, своїми облудними ідеями, щоб, використовуючи ідею визвольного

націоналізму народів Азії і Африки, зайняти місце західних імперій і створити світову колоніальну імперію, світовий ССРСР. Одночасно поварварськи поборює вона в сфері свого володіння визвольний націоналізм уярмлених нею націй.

Посереднього шляху поміж змагом Росії за створення світової імперії й універсальною національно-визвольною боротьбою поневолених і залежних народів за створення незалежних національних держав — не існує. Або перемаже в усьому світі, зокрема на руїнах російської тюрми народів, національно-визвольна ідея, або на деякий час вийде переможцем російський колоніалізм під комуністичною маскою. З цього погляду національно-визвольна боротьба уярмлених російським імперіалізмом націй набирає світово-історичного значення.

Внаслідок співгри різних елементів, у 1962 році особливої гостроти на міжнародному форумі повинна набрати акція проти російського колоніалізму, істотної проблеми міжнародної політики, що загрожуватиме світовому мирові доти, аж доки спільними зусиллями не буде він остаточно зліквідований і не постануть національні держави нині уярмлених народів в їх етнографічних межах.

У цьому напрямі в різних формах і на різних міжнародних форумах ведуться акції АБН зі степеню загострюванням і поширюванням, досягаючи видатних успіхів. Тут можна

*НЕЗЛАМНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДОВІ, ЦЕРКОВНИМ ІЄРАРХАМ, ПРОВОДОВІ ОУН,
ПРОВОДАМ УСТАНОВ, ПРОВОДАМ ВІДДІЛІВ. ВСЬОМУ ЧЛЕНСТВУ І ВСІЙ УКРАЇНСЬКІЙ
ГРОМАДИ ВЕСЕЛИХ СВЯТ БАЖАС*

ГОЛОВНА УПРАВА ООЧСУ

*СПІВРОБІТНИКАМ, ЧИТАЧАМ І ВСІЙ УКРАЇНСЬКІЙ СПІЛЬНОТІ З НАГОДИ
ХРИСТОВОГО ВОСКРЕСІННЯ ЗАСИЛАЄ ВЕЛИКОДНІЙ ПРИВІТ*

РЕДАКЦІЯ „ВІСНИКА”

було б навести такі приклади, як прийняття антиросійської, антиколоніальної резолюції з вимогами практичної дії міжнародною конференцією Антикомуністичної Ліги Народів Азії (АПАКЛ) на пропозицію делегації АБН, в Манілі в травні 1961 р.; роз'яснювальну дипломатичну акцію, вислання низки меморіялів з рамени АБН і АФАБН, як також українських установ, ширення публікацій в різних мовах. Організується масові акції, ініційовані і ведені організаціями українськими і АБН в ЗДА, Канаді, Австралії і Європі. Особливою нагодою для освідомчої діяльності супроти загрози російського колоніалізму була конференція в Римі в листопаді 1961 р., де серед представників 51 нації різних континентів українська делегація і представники інших народів АБН могли з успіхом ширити визвольні ідеї й давати практичні вказівки щодо боротьби проти російського колоніалізму. В цьому напрямі проведено акцію на міжнародній конференції в Мехіко, 1958 року, де делегати від 64 націй прийняли резолюцію, що засуджує російський колоніалізм. Також на Міжамериканській Конференції Оборони Континенту в жовтні 1958 р. в Гватемалі прийнято на пропозицію голови АБН резолюцію проти російського колоніалізму і за національно-державну незалежність України й інших поневолених народів.

Ці і подібні акції мали своєю ціллю викривати загрозу історичного російського колоніалізму та його агентури у вільному світі і вказувати шляхи протидії.

Але всього цього не досить. Треба ще більше скріпити фронт проти російського колоніалізму спільно з нашими приятелями у вільному світі і співборцями в АБН. Треба розгортати цю акцію ще ширше, збагачуючи її формами й методами, охоплюючи щораз більші кола своїх і чу-

~~~~~  
 "VISNYK" — "THE HERALD"

Published by Organization for Defense of Four  
 Freedoms for Ukraine, Inc.

Monthly except July and August when bimonthly.  
 Second class postage paid at General Post Office,  
 New York, N. Y.

Board of Editors

Address: P. O. Box 304, Cooper Station,  
 New York 3, N. Y.

жих, щоб проблема ліквідації російського колоніалізму не сходила з порядку дня міжнародної політики. Треба спрямувати всі наші зусилля і зосередити всю нашу енергію, щоб проломити мур ігнорантства і промовчування справи України й інших уявлених народів в російській сфері володіння і довести до того, щоб всі уряди антикомуністичних держав зрозуміли konieczність ліквідації російського колоніалізму, як єдину розв'язку цієї проблеми, що загрожує світові його загибіллю.

Підтримуючи закон 86-90 Конгресу ЗДА про Тиждень Поневолених Націй, який, не пропонуючи конкретних заходів, спрямований проти російського колоніалізму, мусимо рівночасно висловлювати наше обурення і заперечення заяви державного секретаря ЗДА п. Діна Раска, переданої конгресменові Смітові, про те, що справа незалежності України, Вірменії чи Грузії як „традиційних частин СРСР... ставить уряд ЗДА в небажане положення, начебто він підтримує розчленування історичної держави". Це дуже дивно, що в демократичній державі міністер закордонних справ стає виразно проти волі парламенту, висловленої в законі про Тиждень Поневолених Націй.

Вільний світ мусить, врешті, зрозуміти, що загрозою для нього є не самий лише комунізм, але російський колоніалізм взагалі, усіх барв. Тож наша боротьба і йде під кличем ліквідації не лише комунізму, але й російського колоніалізму.

~~~~~  
Так, як за Хмельницького, під впливом козацького, в пригнобленій нації прокинулося погуптя національної гордості; як тоді погали собі пригадувати, що козацтво — це ж нащадки тих, що з Олегом громили Візантію, а з Одоакром брали Рим, так і нині воскресла національна пам'ять під впливом доби, що так страшно подібна до доби Батия або Ігоря.

(Д. Донцов. Правда прадідів великих.
 Вид. ООЧСУ, 1952, стор. 92)

СВІТОГЛЯДОВІ ПРОБЛЕМИ

Максим Орлик

УКРАЇНСЬКА ДУХОВІСТЬ ТА СВІТОГЛЯД НА ТЛІ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ

Хоч козацька держава впала, однак козацькі традиції зберігалися в народних піснях, переказах, козацьких думках і в свідомості патріотичної української аристократії, як наприклад, в гуртку Василя Лукашевича. Про настрої українського громадянства напередодні повстання „декабристів” свідчить лист українського історика Марковича, в якому він пише: „Ми ще не загубили з очей подвигів великих мужів-українців; в багатьох серцях не погасла ще давня сила почувань і любови до батьківщини. Ви ще знайдете живий дух Полуботка”.

Українська духовість і світогляд у добі козаччини проявлялися в стихійному вияві сили й боротьби, в героїзмі, в хоробрості й мужності, в спартанському способі життя серед трудів і небезпек, у величезній живучості й буйності. Але бракувало тим виявам стихійної сили, виразно означеної точки, державно-творчої цілі, куди ті сили треба було б спрямувати. Цю ціль старалися дати великі гетьмани Сагайдачний, Хмельницький, Дорошенко, Мазепа.

Тому, що не було виразно визначеної політично-державної ідеї, тому, що не було сильною зверхньої влади, єдиної керівної волі („аби був один пастир і єдине стадо”, як казав П. Дорошенко), тому, що ще не скрипилася остаточно й не оформилася козацька провідна верства, тому, що духовість і світогляд козацтва перебували ще в стадії кристалізації -- козацька держава впала внаслідок внутрішнього розбиття й наступу ворожих сил.

Настає період ослаблення національної волі, ослаблення боротьби за незалежність. Частина провідної верстви переходить у дворянство заради „панства нещасного й лакеїства великого”, частина захоплюється всесвітнянськими ідеалами вселюдської справедливості, гуманності, братерства, поступу, пацифізму, захоплюється мріями про всеслов'янське об'єднання. Наступає період розпорощення національної енергії, занепаду волюво-чинних первнів, козакофільства, хлопоманства, романтичної туги за минулим, період хуторянства, квієтизму й пасивного метикування над недолею, туги за кращим життям без жорстокої боротьби, трудів, небезпеки і зусиль.

На місці суворих, мужніх лицарів-козаків, що вмільні боротися й панувати, прийшли козакофіли та хлопомани, що захоплювалися українською ношею та записували народні звичаї й пісні. Грізно й понуро мовчав простий нарід, прив'язаний до рідної землі. Час від часу вибухав він гнівом бунту проти закріпощення (напр., „кнівська козаччина” 1854-56 рр.), бо у простолюдді ще жили козацькі традиції й традиції гайдамаччини. Однак, бракувало політичного проводу.

Український нарід, позбавлений своєї провідної верстви, зберіг у собі живучість і силу, не зважаючи на

страшне лихоліття. З душі й серця простолюддя, з народних пісень, переказів і звичаїв впливає національно-культурне відродження. В тій добі страшного гнету й закріпощення український нарід промовив полум'яним словом Тараса Шевченка. В творчості Шевченка зливається духовість і світогляд козаччини, характер і світогляд українського простолюддя і його незнищима життєва сила з новою духовістю й нозими революційними ідеями, які започаткували добу Відродження.

Тарас Шевченко — найкращий і найповніший виразник глибин українського національного духа, національної волі та ідеї. Це він приніс нову, прометеївську духовість, героїчне серце, що постійно оживає („Кавказ”, „Великий льох”). „Караюсь, мучусь, але не каюсь!” — казав Т. Шевченко і це він започаткував революцію духа, закликав „розпанахати гниле серце, трудне”. Великий Геній України створив новий, героїчно-ідеалістичний світогляд і новий стиль життя, навіваючи до минулого і до змагань за майбутнє. Життя розумів він, як постійне ставання й оновлення, як чин, як боротьбу за правду за честь, за свободу України. „Борітеся -- поборете”, „тяжко жити у кайданах, умирати в неволі, а ще гірше спати, спати і спати на волі”, „де сила, там воля витає”.

Шевченко вказував на потребу нових людей, нових національно-державницьких ідей. Шевченківські люди — це мужні, сильні, тверді люди, це Гонта, „неофіти”, мученики й борці за правду та свободу, що караються по тюрмах і сибірських каторгах. Шевченко таврує і осуджує „лакеїв з кокардою на лобі”, „овечі натури”, „грязь Москви і варшавське сміття”. „Люди гнутья, як ті лози, куди вітер віє”, „дрібніють люди на землі”, — нарікав він. Сам Шевченко своїм життям є втіленням нової, героїчної людини, людини чину, ідей і боротьби. В ньому бачимо елементи прометеїства, фавстівства, дантейства і глибоке розуміння України з її минулим і сучасним.

Тарас Шевченко дає повне розуміння нації, як духово-ідейної спільноти „живих, мертвих і ненароджених”. Він дає не лише ідею нації й державности, але також ідею соціальности, України „без холопа й без пана”, видвигає потребу сильних індивідуальностей, сильних провідників, як Іван Підкова, Гамалія, Іван з „Великого льоху”, Іван Гус.

„Коли ми діждемося Вашингтона з новим і праведним законом” — Цим титан України дає нові основи національно-державницького світогляду, що виростає з національного духа й традицій, а не з чужого поля, що опирається на великій посвяті й любові до України. Він писав: „Свою Україну любіть — любіть її во врем'я люте” — чиним, а не словами. Тому бойовим гаслом сурми кличе: „Вставайте, кайдани порвіте!”

Тарас Шевченко приніс нові засади національної моралі. У „Великому льосі” душі караються й по смерті лише за те, що несвідомо сприяли ворогам України. Він закликає поклонятися „Богові одному, правді на землі”.

Тарас Шевченко приносить національно-державницький, ідеалістично-активістичний світогляд, новий стиль життя в чині й боротьбі, дав найповніше розуміння змісту і форми українства, як політичної й історичної творчої сили, вказує на потребу нових людей та нових ідей, ідей нації, власної державности. Український націоналізм нав'язує до духовости та творчости Шевченка і уважає його своїм батьком і вождем.

Однак дрібні душі й малі серця не спромоглися відчувати й зрозуміти революційної сили й величі духа Т. Шевченка. Літературний курник і сорочинський ярмарок українофілів та слав'янофілів не міг збагнути лету й поривів орла. Бачимо розслаблення мужньої колись української духовости в творчості українських письменників і поетів етнографічного культурництва, як Квітка-Основ'яненко, Гулак-Артемовський, А. Метлинський і інші. В творчості Панька Куліша бачимо роздвоєння душі: з одного боку проблиски й захоплення величчю боротьби, немов відблиски далеких заграєв, а з другого — або закоханість у веселкової красі природи, або жаль і біль песимізму, або пасивний сентименталізм та осуджування жорстокости боротьби і власних національно-державних ідеалів. Таке ж роздвоєння душі й життя між власним і чужим світом у творчості Степана Руданського.

Новим героїчним духом, новим світоглядом надихана мужня творчість Лесі Українки, до якої нав'язує духовість і світогляд націоналізму. На місце розхлябаного сентименталізму й холодного інтелектуалізму, вона ставить потребу вольового життя, чину й боротьби, волюнтаризму і героїзму, висуває потребу нових, сильних, мужніх людей: „Коли ж я крицею зроблюсь на тім вогні, кажіть — нова людина народилась, коли ж зломлюсь — не плачте по мені, пожалуйте, чому раніше не зломилась”. Поетка мріє про таких людей, як Прометей, Роберт Брюс — шотландський герой, як герой драми „У пущі” й „Оргії”, як Руфін і Пресцілла, як Грїшниця, Кассандра й Іфігенія, як діти „Адвоката Мартіяна”, що прагнуть боротьби, а не тихої, пасивної жертви. Поетка кидає виклик життю: „Контра спем сперо, проти надії буду сподіватись, немов відгомін на рішуче Шевченківське: „а я, брате, таки буду сподіватись”.

Поетка хоче не сну, а життя. Її героїня „Грїшниця” заявляє: „Не ти уб'єш, то нас уб'ють!” Або загибель або перемога, як колись казали козаки: „Здобути або вдома не бути”. Ідея потребує сили та крові, щоб встати немов фенікс із попелу, — каже поетка.

Леся Українка видвигала потребу нової героїчної духовости й нового активного життя, нових, сильних, бойових людей і нових ідей, що мають відродити й оновити життя. Тому своєю духовістю та світоглядом така близька вона духовості та світоглядові українського націоналізму.

Бойові поклики Лесі Українки лунали в той час, коли над Україною залягла глуха ніч культурницького українофільства, коли напливали хмари чужих впливів, що закрили далекі історичні обрії. „Заснула Україна, бур'яном укрилась, цвіллю зацвіла, в калюжі, болоті серце прогноїла, а в дупло холодне гадюк напустила”. З одного боку процвітало етнографічне культурництво, українофільство й народництво, а з другого — ширились, задурманювали чужі ідеї за посередництвом Драгоманова. Тільки на дні душі простолюддя й горстки молоді дрімала незнищима сила національної стихії, жевріла „іскра вогню великого”, немов заклятий лицар, що чекав на своє пробудження.

Драгоманівщина затруїла українську духовість московським духом, культурним і політичним москвофільством, соціалізмом, анахронічним громадянством, інтернаціоналізмом, пацифізмом, вірою в механічний поступ і холодний розум, антидержавництвом.

Тому нові національні течії мусіли протиставитися як аполітичному українофільству, так і соціалістично-ліберальній драгоманівщині та впливам офіційної Москви, спираючи свої ідеї й чини на силі національної стихії, яку треба було розбудити й оформити.

В 1891 році серед української студентської молоді постало Братство Тарасівців, що було першим виявом організованого самостійницького духу. Тарасівці уважали Шевченка своїм духовим вождем і прапором. Їхньою метою були: „сепаратизм, самостійність України”.

Ідеї Братства Тарасівців оформлені у „Визнанні віри молодих українців: „Людськість поділяється на раси, народності, нації... Життя українського народу доводить нам, що Україна була, є і буде завжди окремою нацією і, як кожна нація, вона потребує національної волі... Ми бажаємо такої відміни сьогочасних обставин, щоб при ній був вільний розвій і цілковите задоволення моральних, соціальних і політичних потреб українського народу”.

Від Тарасівців виходить в 1899 році почин заснувати першу українську революційну політичну партію, оперту на національному принципі — РУП. Різно рвучи з культурництвом, РУП „стала на ґрунт революційно-політичної боротьби і покликала молодь до праці серед селянських і робітничих мас”, — як пише В. Садовський. Програмовим маніфестом РУП була „Самостійна Україна” пера Миколи Міхновського, творця модерного українського націоналізму. Метою РУП була: „Однєдина, нероздільна, вільна, самостійна Україна від гір Карпатських аж до Кавказьких”.

„Державна самостійність є головною умовою існування нації, а державна незалежність є національним ідеалом у сфері міжнародних відносин”, — писав Міхновський. Він дав волюнтаристичне розуміння нації: „Відсутність державно-історичної минувшини не може мати ніякого значення для дужої, бадьорої нації, що відчула свою силу і хоче скористатися своїм правом сильного... Ми виголошуємо, що ми візьмемо силою те, що нам належить... Ми виходимо на історичну арену і або переможемо, або вмеремо. Ми не хочемо бути довше свнухами, не хочемо довше зносити панування чужинців, не хочемо довше зневаги нашої

землі. Усі, хто на цілій Україні не з нами, той проти нас!"

Чи подібні гасла не виписує на своїх прапорах сучасний організований націоналізм?!

РУП політично керувала великими аграрними розрухами українських селян під Росією.

Внедовзі РУП розпалась на соціалістичну течію й національно-самостійницьку, яка оформилась у 1902 р. в Українську Народню Партію (УНП), що в 1917 р. з'єдналася з іншими самостійницькими групами, як націонал-соціалісти, націонал-демократи, незалежні соціалісти-революціонери, в самостійницьку політичну організацію Українську Партію Самостійників-Соціалістів.

В брошурі „Справа української інтелігенції в програмі УНП" М. Міхновський поставив засадничу вимогу: „Українська нація мусить піти шляхом націоналізму, перейде його і повалить все, що стоятиме перепорою на цій дорозі”.

У вступній статті журналу „Самостійна Україна" подано мету УНП: „Виступаючи в інтересах широких українських мас, дбаємо, щоб сам народ, власними силами, виборів собі Самостійну Україну, бо знаємо, що тільки під тією умовою ніхто не зможе запанувати над Україною, знову видерти всі землі, всі добра з рук українського демосу”.

Найкращим шляхом до досягнення наміченої мети вважала УНП збройне повстання, і тому кинула клич в часі революційних виступів у 1905 р.: „Ми ідемо... до повстання, до оружного повстання за визволення українського народу з-під національного й економічного рабства”.

В земельній справі УНП видвигала програму націоналізації землі: „Земельний фонд колись належав українському народові на правах власності і його силою відібрано. Натурально з моменту Всеукраїнської Революції уся ця земля має бути конфіскована і повернена без відшкодування її давнім правним власникам... Націоналізувати землю — значить зробити її власністю тієї нації, що цю землю оселяє, тільки власністю не окремих одиниць, а власністю всієї нації. Кожен член української нації, що живе з землі, бере землі до уживання, скільки може обробити її власноручно, без наймита...”

У робітничій справі УНП закликала українське робітництво вступати до самостійницьких організацій і розгортати політичну боротьбу за власну державність, „бо ми жадаємо собі щастя і ліпшої долі не від знесення самодержавства, а від здобуття собі політичної свободи у своїй власній державі... Свідомий українець-робітник знає, що визволення українського пролетаріату є справа самого українського пролетаріату і нікого більше”.

Терористична група при УНП „Оборона України" була виявом потреби безпосередньої чинної боротьби, доказом революційної активізації. З одного боку вона продовжувала традиції збройної боротьби з Москвою, а з другого була передвісником революційних збройних акцій у часі Великого Зриву 1917 року.

Я. Стецько

РЕЛІГІЙНА ВЕСНА І БОРТЬБА КОМУНІСТІВ ПРОТИ РЕЛІГІЇ

Вже понад 40 років большевики намагаються знищити віру в Бога, почуття вічності духа й абсолютну правду. Власна динамічність християнства стала головною перешкодою в поневоленні України большевиками. Це пасивне, як би здавалося, християнство унеможливило перемогу большевизму, органічно зв'язаного з російською ментальністю. І тому ніяк не можна уважати його за імпортований продукт західного комунізму, згідно з твердженнями Н. Бердяєва в „Das neue Mittelalter” (Нове середньовіччя) і „Der Sinn des Kommunismus” (Суть комунізму).

Большевизм сконцентрував усю свою силу проти ідеї національної свободи і проти християнства, цих постійно динамічних, основних сил духового й морального відродження людини та цілих націй. Ці тісно пов'язані сили за залізною заслоною є смертельною небезпекою для большевицької імперії й її ідеологічно-матеріалістичної та атеїстичної основи. Це стверджують навіть російські большевики в своїх публікаціях.

Те, що червоні росіяни примушені поборювати такі „здушені” ідеї, є найліпшим доказом, що національні, релігійні, культурні й соціальні підпільні рухи набрали небезпечного для большевиків характеру. Цього вже довше не можна затаїти. В Москві тепер здають справу з того, що проти такої сили треба посилено боротися.

Навіть відновлення Московської Православної Церкви під контролею держави є нічим іншим, як доказом большевицької невдачі в боротьбі проти християнства. Але навіть такі зміни підсилюють аргумент, що большевики роблять усе можливе, щоб експлуатувати державну Православну Церкву так само, як то робили колишні царі, згідно з гаслом московського імперіялізму-месіанізму „Москва — третій Рим, а четвертому не бути!”

Тому, що большевики не хочуть признати до швидкого зросту релігійності, головно серед поневолених народів України, Литви й ін., які не визнають „всеросійського патріяр-

ха", стараються замовчувати автокефальну православну й католицьку Церкву, які в підпільних рухах є дуже активними, советська преса почала гостру кампанію проти численної секти Свідків Єгови, яку можна дуже легко обвинувачувати в агентурній діяльності на користь американського капіталу. Факт, що советська преса постійно наголошує потребу боротися з „релігійними пережитками", навіть після 40 років марксистсько-атеїстичного „виховання", дає підставу думати, що глибоко релігійний спосіб думання виявляється особливо серед молодшої генерації.

16 вересня 1961 р. „Ізвестія" надрукували відповідь „Дядькові Матвієві" на його листа до тієї газети, в якому цей анонімний громадянин осуджує матір, що покинула свою малу дитину, щоб мати можливість жити вигідніше. Він написав:

„Це, безперечно, великий злочин. Але де шукати його правдивої причини? Тільки матеріалізм можна за це винуватити. Справжня релігійна особа, про яку газети пишуть тільки тому, щоб відвернути увагу людей від релігії, ніколи б чогось подібного не зробила. Але що можуть матеріалісти зробити в цьому випадку? В ім'я якої ідеї може людина жити і працювати? Тільки ідеї релігії можуть мати вплив на людську душу. Будьте логічні, товариші! Вже в біблійі говориться про безбожницьку поведінку людей: „Ми будемо їсти і дивитися, бо все одно завтра помремо!"

„Дядько Матвій" розсилав свої листи тузеньками, аж поки його не зловили.

Це дуже турбує московських диктаторів, що борці за релігію і національну свободу поширюють антиатеїстичні та антибольшевицькі листівки, лишаючи їх в поїздах або розсилаючи поштою. В журналі „Вопросы Философии" (ч. 8, 1960) читаємо: „Ті, які стараються обдурювати советський народ, пишучи анонімні листи й пересилаючи антибольшевицьку літературу поштою, мусять бути викривані на ідеологічній основі".

„Молодий Комуніст" (ч. 11, 1960) опублікував звіт про одну матері після того, як вона послала своїх дітей до церкви, щоб виховали їх на чесних людей. Вона сама без чоловіка, який згинув на війні, не могла б виховати своїх дітей на порядних і чесних людей.

В іншій советській газеті читаємо про лист якогось Юрія Кулічова, який твердив, що, крім Бога, ніхто інший не міг створити людину. На думку Кулічова, „всі повинні вернутися до християнства".

Советська преса пише про нелегальне друкування молитовників та іншої релігійної літератури. В СРСР існують у підпіллі навіть „апостоли", які ходять по селах і проповідують Боже слово...

Часами читаємо звіт про те, що агенти советської тайної поліції дозволяють українським католицьким священикам, які залишилися вірними своїй Церкві й гієрархії, після повороту зі заслання продовжувати в підпіллі священичу працю під умовою, що підкоряться російському патріярхові — інакше будуть знову вислані на Сибір. Але такі погрози не мають ніякого впливу на тих священиків.

„Ізвестія" з 3 червня 1960 р. пишуть про підпільний релігійний центр в Іркутську, який поширив свою діяльність по цілому Сибіру, про підпільні друкарні й пропаганду, яка „радить усім негайно виступити з колгоспів і за безбожників не голосувати".

Згідно з твердженнями чужинців, звільнених з концентраційних таборів, українці становлять 40% усіх невільників на Сибіру; росіяни є тільки 8-10%, в більшості злочинців. Тож немає сумніву, що українці-католики й православні — є великою силою релігійного відродження на Сибіру.

Валентина Заріцька в листі до редактора „Ізвестій" написала: „Часто вночі я задумуюся над питанням: в чому суть життя? Кожна людина мусить мати ціль. Я не бачу ніякої цілі".

Релігійний підпільний рух також зростає в балтійських країнах. В журналі „Огоньок" з 25 вересня 1960 р. читаємо про розкриття двох тайних католицьких монастирів у Ковно. „В тих монастирах у кожній кімнаті висять ікони і хрести... Серед кільканадцятьох монахинь є дві ляборантки медичного інституту, санітарка місцевого шпиталю, дві студентки технічної школи. Свою заробітну платню й стипендії віддавали вони старшій монахині. Ці фанатички, — читаємо в „Огоньку", — стараються повернути на свою віру студенток інституту".

Особливо посилену боротьбу проти релігійного руху ведеться серед молоді. Секретар Цен-

трального Комітету Комсомолу, С. Павлов стрижено заявляв: „Релігія і її слуги ведуть активний наступ на селі”...

„Молодий Комуніст” (ч. 10, 1960) пише: „Ми мусимо перевиховати молодь, яка заразилася залишками минувшини. Але нам бракує ентузіазму. Чи може щось дати нам гарячий ентузіазм? Ви мені відповісте: цілинні землі — культивізація Сибіру. Але навіть і там новопоселенці стають тубільцями, їхнє життя стає стереотипним і монотонним”...

В цьому ж часописі опубліковано такий лист: „Я цікавлюсь питанням: чому власне чоловік живе? Він їсть, спить і працює. Чому він це все робить? Як і де знайти сенс життя?”

На це питання не дають відповіді обіцянки Хрущова. Кусень м'яса чи масла, як додаток до комуністичної ідеології, чи постійні заклики „наздогнати й перегнати Америку в продукції промисловости” — молоді не задовольняють.

Все це не може бути привабливим для людини, яка шукає дороги до Бога й вічності, а не до телевізора та холодильника. Пропаганда „спутників” і „лунників” звернула увагу молоді ще більше до небесних просторів і до питання: де є початок всесвіту і людини? „Спутники” й „лунники”, навіть політ людини на Марс або Венеру лише стимулюють працю думки над питанням існування Бога й тайн Його творчости. „Метафізика комунізму” вже давно замерла в душах молоді поневолених народів. Навіть містичність російського покликання стає щораз більше чужою для російської молоді. З цієї причини журнал „Литература и Жизнь” глибоко стривожений і заявляє, що „почалася тяжка битва, ця битва є грізнішою, ніж ми собі уявляємо”.

Американські автори писали про „чудо в концентраційному таборі у Воркуті”. Агенти МВД хотіли були змусити працювати українських католицьких монахинь, які були депортовані в цей табір. Монахині відмовилися. За кару вони мусіли три дні цілком без одержі вистояти на сибірському морозі. Монахині молилися й співали релігійні пісні. Вони витримали ці нелюдські тортури, і кати більше їх не чіпали.

З автентичних звідомлень довідуємось про нелегальне поширювання пастирських листів ув'язнених українських католицьких єпископів, про героїзм і незломність митрополита Йо-

сифа Сліпого, який відмовляється приймати будь-яку поміч чи улегшення тому, що він не хоче жити в ліпших обставинах, ніж його нарід.

„Комсомольська Правда” іронічно пише про „живих апостолів”. Вона закликає молодь боротися проти „фальшивих поголосок”, які ширяться між підсоветськими народами, особливо в Україні. Такі поголоски передаються з уст до уст і часом викликають паніку або народжують сподівання на щось незнане.

„Ізвестія” з 6 жовтня 1960 р. пишуть про нечуваний зріст релігійности в Краснодарі. І це, мовляв, спричинилось до того, що вірні допомагають антисовєтським елементам, зневажають советські закони, доконують кримінальні злочини.

Большевицька пропаганда інтерпретує кожний патріотичний вияв, як допомогу фашистам і американцям, якщо це має місце в будь-котрій із поневолених країн, осуджує це як злочин. Недавно одна учителька вислала листа до редакції „Учительської Газети”, в якому пише: „Я читаю в пресі про те, що деякі люди залишають релігію. А чому наша преса не пише про тих, які повернулися до християнства? Чому не пише, з якої причини людина знова повірила в Бога?”

Большевицькі безбожники, які висмівають релігію, називаючи її „опіумом для народу”, мусять самі перед нею капітулювати, бо вони не всілі стерти з душі людини все, що поза цим світом. І так, газета „Советская Эстония” пропагує, замість церковного вінчання — „комсомольське вінчання”, замість хрещення — „октябрини”, пропонує творення „советських звичаїв”. Гітлерівці поводилися в подібний спосіб під знаком гакенкройца: вони давали в руки молодого подружжя замість біблії „Майн Кампф” і пропагували старі „тевтонські” звичаї.

„Літературная Газета” з 15 жовтня 1960 року з обуренням пише про людей, які „відбувають законспіровані релігійні сходини в лісах, а тих, хто чужинецьким туристам дає в дарунку ікони й хрестики, називає „продавцями Христа”. Останнім часом поширилась в СРСР саркастична назва „нібонічо”. Ця назва відноситься до людей, які є ні за Богом, ні за чортом тому, що розчарувались в матеріалістичній дія-

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА

Ігнат М. Білінський

ВІД ЗАПЕРЕЧЕННЯ ДО НЕПЕРЕДРІШЕННЯ

В історичній перспективі розвоєвих тенденцій, зокрема практичних виявів української політики минулих десятиліть можна спостерігати послідовну причиновість і пов'язаність між нестачею політичної концепції, основаної на власних силах, та наслідками політики різних орієнтацій на чужі сили, що приносили повторні розчарування. Не є завданням цієї статті аналізувати й оцінювати причини такого розвитку і стану української політики. Вказуємо на те тільки мимоходом, з думкою про те, що без усвідомлення шкідливих наслідків політики орієнтацій та без відповідних висновків з до-

лектиці і шукають правди поза комуністичною ідеологією.

Орган Центрального Комітету України повідомляє, що в Криворізькій області п'ять молодих інженерів, влаштовуючи тайні зустрічі на берегах ріки Саксагань, слухали і обговорювали новини, передавані чужинецькими радіовисильнями. На тих людей, злосливо зауважувала ця газета, лети космічних ракет „не зробили ніякого враження”.

Немає сумніву, що найгірші атаки безбожників спрямовані проти християнської України, проти країни, „вічне місто” якої Київ завжди був центром християнської культури Східної Європи. Київ — символ віри в Бога, і ця сила його зростає як противника Москви — символу войовничого атеїзму і столиці антихриста.

Україна ставить найбільший спротив російській агресії в ділянках національній, релігійній і соціальної. Але Україна покривджена ще й тому, що героїзм українського християнства затягається у вільному світі. Ніхто з українських єпископів не піддався радянським каткам у в'язниці. Всі жертвували своє життя за віру Христову відважно і гідно. Але у вільному світі ніхто цього не згадує. Кардинал Міндсенті піддався під тортурами, але митрополити Йосип Сліпий і Василь Липківський не заламалися. Якщо б український католицький митрополит Йосиф Сліпий заломився, тоді кремлів-

сьвіду минулого, українці готові повторити подібні помилки і сьогодні.

Ніде правди діти, в українській сучасній політиці в діяспорі діють одна побіч одної, а то й одна проти одної, дві політичні концепції: національно-визвольна, сперта на концепцію власних засобів і сил української спільноти, а тому незалежна, та концепція орієнтації на сторонні чинники, а тому залежна від засобів і політичного унапрямування тих чинників.

Шукання прихильників і союзників в ході визвольної боротьби поневоленого народу самозрозуміле. Однак передумовою співпраці з будь-якими сторонніми силами мусить бути на-

ські диктатори напевно влаштували б публічний процес у Києві. Але тому, що правдиві факти заховані від світу „на всіх язиках все мовчить”, — як сказав найбільший український поет Тарас Шевченко.

Страйки робітників на Україні (Миколаїв, Херсон, Одеса), повстання українських в'язнів у концентраційних таборах, чудо в концтаборі на Воркуті, жертвенна смерть 500 українських жінок в Кінгірі, світло Христове в підпільному русі на Україні, — все це приписують білі росіяни і їхні західні приятелі „російському народові”. Цьому народові, мовляв, припала місія носіїв відродження християнства. На жаль, на Заході є багато людей, які вірять або схильні повірити в „християнську місію росіян”. Червоні росіяни намагаються знищити на Україні віру в Бога у душах людей, знищити релігійні та національні традиції, а жертви українського народу йдуть на конто „страждуючому російському народові”, тому самому народові, який дав Леніна, творця большевизму.

Організований резистанс і страйки на Україні (в Снятині, Кременчуку, Миколаєві, Одесі, Кривому Розі) повстання в Норильську, Мордовії, Караганді, Тау і ін. були проведені українськими націоналістами. Але все це приписали росіяни закордоном російському народові.

Москва не може не признатися, що ідеологія марксизму підупадає, а релігія зростає серед підсовєтських людей.

самперед визнання національних прав і державних аспірацій поневоленого народу, як це мало, наприклад, місце в співпраці між революційним проводом Альжиру та урядами сусідніх арабських держав. Кожну іншу форму співпраці можна розглядати тільки як опортуністичне служіння чужим інтересам.

В сучасному змагу між світом рабства і свободи, українці в різних країнах поселення стоять перед завданням приєднувати прихильників для визвольної боротьби українського народу. Зокрема перед таким завданням стоять українці в Америці, в країні, яка є речником і провідником вільного світу в холодній війні з комунізмом. Здійснюючи це завдання, ми мусимо мати на увазі й належно оцінювати політичну дійсність в Америці, її тенденції, напрямні й цілі, зокрема щодо розв'язки проблем Сходу Європи, та в конфронтації з виявами тієї політики формувати своє відношення до офіційних політичних чинників, при відповідних методах дії.

У відміну до незмінних засад української визвольної політики, американська закордонна політика відзначається різноманітністю стратегічних концепцій та недостатчею твердих політичних засад. Хоч би в останньому десятилітті, американська закордонна політика переходила декілька фаз стратегічних концепцій, напр.: „Контейнмент” — політика стримування; „Ліберейшен” — політика визволення; „Компетитив Піс” — політика конкуруючого миру; та останньо — „Ню Фронтір” — політика нових обривів. Ця різноманітність стратегічних концепцій закордонної політики вказує на брак якоїсь однієї, хоч би загально визначеної, засади закордонної політики ЗДА, зокрема у відношенні до Сходу Європи, яка, не зважаючи на тактичну гнучкість чи навіть на деякі відхилення від основної лінії, все таки спрямовувала б послідовно американську політику до якоїсь головної, інтересом нації визначеної мети, як це було, наприклад, в часах здійснювання ізоляційної Доктрини Монро.

В шуканні нових, тривких засад для американської закордонної політики, коли концепція ізоляції пережилася, президент Вилсон намагався переставити її на міжнародні позиції, проголошуючи в 1918 р. Деклярацію Чотирнадцяти Точок, як норматив взаємного відношення

і співпраці між окремими державами, та ідею Ліги Націй, як основу для встановлення тривалого миру. Стверджуючи однакове право усіх народів на незалежне державне життя, през. Вилсон одначе трактував Росію, в 6-й точці своєї Деклярації, як суцільну державу російського народу, заперечуючи тим право України й інших поневолених Москвою народів на самостійне життя.

Подібно трактував пізніше Російську імперію, уже у формі Советського Союзу, та з тієї ж точки погляду формував закордонну політику ЗДА президент Рузвелт, нав'язавши дипломатичні стосунки з большевицькою Москвою. В переконанні, що світ мусить бути поділений на сфери впливу, Рузвелт погодився під час конференції із Сталіном в Тегерані, 1943 р., на домінацію Москви не тільки над поневоленими народами, але й над усією Європою. Він був такої думки, що ЗДА і Англія неспроможні боротися проти ССРСР, тому народи, які опинилися під пануванням Москви, повинні жити в згоді з росіянами, тобто — повинні втратити своє національне обличчя й асимілюватися.

Його наслідник, президент Труман, вбачаючи небезпеку для вільного світу в постійному рості російської імперії, намагався знайти нову концепцію американської закордонної політики, яка, не спричинюючи війни з Москвою, дала б можливість стримати дальші її імперіалістичні загарбання. Так зродилася політика „контейнменту” та всі дальші, згадані попередно, похідні від неї політичні концепції, в одній провідній настанові шукання — „лісфул коекзистенс” — мирного співжиття з Москвою. Всі ті концепції були пасивні, якщо не негативні у відношенні до визвольних проблем поневолених Москвою народів.

В загальному, деякі реальні успіхи мала лише політика „контейнменту”, а саме: викинення Москви з перського Азербайджану, ліквідація громадянської війни в Греції, успішне встановлення повітряного мосту до Берліну та війна в Кореї. Політика „визволення”, здійснювана кол. Державним Секретарем Доллесом, з її ідейним наголошуванням визвольної проблематики, була на ділі нічим іншим, як продовжуванням політики „контейнменту”, Трумана. Вона найкраще виявила свою ідейно-моральну порожнечу і неспроможність активної дії під

час здавленої московськими військами революції в Мадярщині. Чергова концепція — „конкуруючого миру”, заініційована наступником Доллеса Держ. Секретарем Гертером, не вдала, бо дуже швидко заступила її нова політична концепція „Нью Фронтір” — нових обріїв, нового президента Дж. Кеннеді.

Президент Кеннеді переконаний, що більшість американців не усвідомлюють, що ситуація від 1954-го року основно змінилася. До 1954 року ЗДА мали перевагу в ядерній зброї, однак від 1959 р., внаслідок удосконалення ракетної зброї, прийшла зміна в балансі сил між ЗДА і СРСР. Деякі публіцисти — аналітики окреслюють основну ціль політики „Великої стратегії” през. Кеннеді, яка, на їх думку, починає зарисовуватися концепційно, як намагання здобути право „вибору” у „зміненій ситуації”, при чому ЗДА хотіли б самі вирішувати свою реакцію на визов Хрущова, радше, ніж бути примушеними приймати накинений їм Москвою вибір. Інші публіцисти окреслюють політику „Великої стратегії нових обріїв” як дефензивні тактичні маневри буднів, в продовжуванні політики „коекзистенції”, без будь-якої провідної мети. Якщо порівнювати значення настанови „Нью Фронтір” в часах розбудови американської держави, з її силою моральних засад та гоном здобувати нові терени, то таке порівняння підсувало б думку, що подібні цілі в політиці повинні б мати концепція „Нью Фронтір” през. Кеннеді. Однак в повному переконанні можна сьогодні твердити, що ніяких нових політичних обріїв през. Кеннеді досі не відкрив.

„Нові обрії” покищо виявляються головню в дослідках просторів всесвіту і не вносять нічого нового й надійного у сферу дотеперішніх прямивань американської закордонної політики. Америка і далі визнає теоретично принцип самовизначення і політичної еманципації поневолених народів, однак в практиці заступає цей принцип тільки у відношенні до колоніальних народів Африки й Азії, а до визвольних змагань поневолених Москвою народів ставиться пасивно, а то й неприхильно.

„Нова” політична концепція „Нью Фронтір” іде по старій лінії недразнення Москви та шукання „безпечного миру”. З цієї настанови випливає й далі трактування Советського Сою-

зу Стейт-Департаментом як монолітної держави російського народу та наголошування засади політичного „непередрішення” у відношенні до поневолених народів. Речником такої політики заперечення національно-державних прав і змагань поневолених Москвою народів, зокрема України, є теперішній Державний Секретар Дін Раск. У своїх листах до голови Конгресового Комітету Процедури Говарда Смита, із серпня та грудня 1961 р., Секретар Раск спершу називає Україну „традиційною частиною історичної держави СРСР, а термін Україна радше модерним ніж історичним поняттям, винайденим у 19-му столітті націоналістами, які намагалися відлучити південно-західні прикордонні території Росії від царської імперії”, а потім, внаслідок протестів українців і деяких американців, стверджує в другому листі, що „... в давно устійненій політиці уряду ЗДА щодо меншинних народів Советського Союзу не зайшла жодна зміна. Подібно, як і в минулому, уряд ЗДА не перестає визнавати справедливі аспірації усіх народів СРСР, але не пересуджує політичного укладу, якого бажали б собі ті народи, якщо вони мали б право свобідного вибору...”

Для Секретаря Раска поневолені Москвою народи є й далі тільки меншинами Советського Союзу, що його Стейт-Департамент ідентифікує з Росією, а не господарями на власній, окупованій Москвою землі, на якій росіяни є національною меншістю. В переході від заперечення національно-державних прав України й інших поневолених Москвою народів до „давно устійненої політики непередрішення” їх державно-правного статусу, Секретар Раск, продовжуючи вигідний і корисний для Москви напрям американської закордонної політики, свідомо веде її манівцями минулого, скріплюючи сили большевицької імперії та послаблюючи надію поневолених націй на визволення. Така політика Секретаря Раска, яка йде проти життєвих інтересів американської нації, ставить практично ЗДА, а посередньо й вільний світ, у стан політичної неутральности у відношенні до визвольної боротьби поневолених народів, в тому й України, та приневолює їх шукати моральної сили для дальшої боротьби в себе самих.

Формування політики ЗДА у відношенні до Советського Союзу часто пов'язане з вислідом різних, не раз протиставних, але завжди московфільських експертиз і аналіз так званих політичних „експертів” Стейт-Департаменту, серед яких головну роль грають росіяни та американські московфіли. До яких вислідів приводять в політиці ЗДА аналізи й рекомендації таких „експертів”, можна було найкраще спостерігати на компромітуючій Америку інвазії на Кубу. Ігнорування проблеми визволення поневолених народів і наголошування значення виключно мілітарної сили є сьогодні вихідними напрямними в формуванні політики ЗДА відносно Советського Союзу. При цьому можна завважити принаймні п'ять основних тенденцій у практичній американській закордонній політиці, а саме:

1. бажання припинити холодну війну,
2. бажання зговоритися з Москвою, йдучи їй на поступки,
3. формування політики на базі мілітарної сили,
4. прийняття концепції еволюціонізму в СРСР, як підстави у формуванні політики,
5. намагання бути реалістами в холодній війні.

Перші — помилково сподіваються, що взаємне розуміння і культурний обмін забезпечать мир. Вони не розуміють, що культурний обмін є тільки засобом комуністичної пропаганди в світі.

Других — не навчила нічого історія, а зокрема того, що поступки лише збільшують апетит переможця — диктатора. Вони пропонують поділ сфер інтересів у світі, до речі, те саме, що пропонує умовно Хрущов.

Третя група — поминає духові вартості в ідеологічному конфлікті двох світів — вільного і поневоленого, та бажає осноувати американську політику виключно на матеріальній силі, забуваючи, що в майбутньому гльобальному ударі вирішними будуть насамперед духові вартості, а не лише водороденна бомба.

Четверта група — вірить у те, що подібно, як у біологічному розвитку людини, так і в соціологічному розвитку народу вирішним є аспект еволюції. Застосовуючи цю засаду і до політичних процесів, вони готові сприймати світові по-

дії пасивно. Вони поширюють думку, що в наслідок товарообміну, збільшення продукції і т. п., прийде еволюція комуністичної системи в напрямі демократії.

П'яті — бажують формувати політику на прикладах і фактах не тільки сьогоднішнього і вчорашнього дня чи на прикладах 42-річної дійсности московсько-большевицької агресії, але також і на прикладах минулих століть в аналізі техніки холодної війни, що її застосувала Москва.

У висліді, в американській закордонній політиці важко визначити якісь чітко окреслені зазати та цілі у відношенні до Сходу Європи, зокрема щодо визволення поневолених Москвою народів. Ця політика розпливається в шуканні нових шляхів та концепцій з бажанням вдержати „статус кво”, тоді, коли в той же час Москва має тверді засади, обережно опрацьовану стратегію, певні цілі і тактику своєї імперіалістичної політики, яка постійно приносить їй нові здобутки.

В такій нескристалізованій політичній дійсности в Америці ясними й надійними проблсками є голоси деяких провідних державних мужів і політиків, які звертають увагу й остерігають американський нарід перед небезпекою московсько-большевицького імперіалізму та вказують на шкідливий напрям американської закордонної політики. Ті голоси є передвісником майбутньої перемоги в американській політиці концепції піддержки національно-визвольних змагань поневолених Москвою народів, як єдиної альтернативи до збереження власної волі американського народу.

Не зважаючи однак на ті голоси та на поважні досягнення українських політичних сил у ЗДА в здобуванні прихильности якнайбільше провідних людей американського політичного світу до концепції розподілу московської імперії і визволення поневолених народів, було б самообманом сподіватися, що вслід за численними заявами різних конгресменів, сенаторів і губернаторів в справі української незалежности, прийде якась позитивна зміна американської політики в користь поневолених націй. Така зміна зможе прийти лиш тоді, коли її зумовить вимога дня у розгрі за життєві інтереси Америки, або коли в проводі американської по-

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТЕМАТИКА

Богдан Романенчук

ШЕВЧЕНКО І НАША ДІЙСНІСТЬ

В році 1849-му Тарас Шевченко, перебуваючи з аральською експедицією Бутакова в Кос Аралі та в Раїмі, написав під враженням неодержання пошти з України гіркою вірша „І знов мені не привезла нічого пошта з України”, в якому нарікає на земляків, що вони „колись божилися та клялись, братались, сестрились зо мною, поки, мов хмара, розійшлись”. А йому так хотілось, щоб хтонебудь сказав „хоч слово мудре, щоб я знав, для кого я пишу? для чого? За що я Україну люблю? Чи варт вона огня святого?”

В іншому вірші, написаному там же і в тому ж часі, коли поет незвичайно гостро відчував і переживав свою самотність опущеність, він каже:

Либонь, уже десяте літо,
Як людям дав я „Кобзаря”,
А їм неначе рот зашито, —
Ніхто й не гавкне, не лайне,
Неначе й не було мене!

Страшне було поетове почуття самотності і байдужості земляків, що все більше забували поета на засланні, якого ще так недавно, яких три роки тому, обожували. І на тлі тієї байдужості земляків всі поетові думи-пісні, вся його страдницька любов до рідної землі і всі за ту любов пережиті муки видавалися поетові даремними, безкорисними і нікому непотрібними. Повна безнадійність, ніякої перспективи!

Та все таки поет не знеохочується, не втрачає надії і не байдужіє. Не байдужіє, хоч би може і хотів. Він бо не може вирвати собі серця

літики стануть люди з місяністичною візією політичних Хрестоносців. Тому в шуканні методів і в практичній дії української політики на американській землі українці мусять мати на увазі, що під сучасну пору американська закордонна політика щодо поневолених Москвою народів, як це вимовно стверджує Державний Секретар Раск, не виходить поза заяви симпатій на своєму офіційному шляху від заперечення до непередрішення.

з грудей, а з ним і любови до рідної України, а тому й не може писати про свої гіркі почування, дармащо земляки його, як йому здавалось, на твори його не реагують. Правда, не для когось писав Тарас свої вірші, не для людей, тієї слави, а для себе самого, для власної розради і в творчості шукав забуття й порятунку від нудьги й самотності: „Тяжко мені, Боже милий, носить самому оці думи. І не ділить ні з ким, — і нікому не сказати святого слова, і душу убогу не радувати” . . . А душа так хоче, так просить хоч слова тихого, щоб та печаль „не перлася, як той москаль, в самотну душу”.

Мені легше в неволі,
Як я їх складаю:
З-за Дніпра мов далекого
Слова прилітають
І стеляться на папері,
Плачучи, сміючись,
Мов ті діти. І радують
Одинокую душу
Убогую.

Ці слова прекрасно характеризують Шевченка як справді великого поета, який ніколи не ставив собі ніяких завдань, ні цілей, а надто цілей політичних чи виховних чи будь-яких інших, які йому звичайно приписують, а писав тому, що мусів писати, з чисто внутрішніх спонук, не з зовнішніх, бо писання було йому розрадою великою на самоті в неволі. Тому його поезії такі глибоко ліричні і високомистецькі. Вони виходять із самої глибини поетової душі і тому так легко потрапляють до людської душі, промовляють до неї і глибоко зворушують, скільки б разів їх не читати. Немає, мабуть, читача, якого б Шевченкові поезії не зворушували, до кого б не промовляли і на кого б не впливали, дармащо поет не ставив собі ні такої, ні ніякої іншої цілі. Він тільки прагнув поділитися з кимсь своїм горем і радощами, своїми почуваннями й переживаннями. І єдиним його бажанням було, щоб Бог не пустив з димом його дітей безталанних в широкій пустині, але щоб пустив їх в Україну, де вони розказали б про його любов до України і тугу за

нею, про його горе й лихо та про те, як то тяжко йому в світі жити.

І Бог вислухав його прохання і послав його думи-сльози в Україну, де вони заходили в кожну хату і розказували про важкі поетові муки, про його переживання в неволі й на волі, про його самотність на чужині, про його особисті й національні прагнення й мрії. І заходили вони всюди сердечне прийняття й прихильність, а це для поета було єдиною розрадою і великою винагородою за всі його терпіння й муки.

І так переходили-передавалися Шевченкові думи-пісні, з великим захопленням земляків, із покоління в покоління і витискали на них печать Шевченкового духа. Але на різні покоління Шевченкові слова діяли-впливали різно. Одних спонукували до культурної й освітньої діяльності, в інших збуджували суспільні прагнення або політичні й державницькі. Найміцніший вплив вони мали на ті покоління, що брали участь у визвольних змаганнях після першої світової війни, і на ті, що цих змагань були свідками й очевидцями, але до діла прийшли в повосенних двадцятих і тридцятих роках. Ці покоління захоплювались перш за все політичними ідеями Шевченка, тими поезіями, які говорили про „кров ворожу” і старалися їх реалізувати як у воєнних, так і в повосенних діях. Наснажена цими ідеями старша і молодша молодь між двома світовими війнами, а зокрема під час другої світової війни, незвичайно гостро виявила своє протимосковське наставлення, витворене, без сумніву, Шевченковими творами. Інші покоління, попередні, звертали більшу увагу на „учітеся, брати мої”, а деякі дивилися радше на соціальні проблеми, до яких сам поет підходив з чисто національного боку, а вони радше з класового, під впливом соціалістичних ідей.

Як же ми тепер сприймаємо Шевченкову поезію і Шевченкові ідеї та заповіти? Які почуття збуджують у нас тепер його слова, які запалюють прагнення?

Наші сучасні молоді покоління Шевченка знають, або й зовсім не знають, а старші, що дві або бодай одну війну пережили, передають молодим поколінням тільки великий культ Шевченка, витворений може не тільки ними самими, але ними винесений на небувалу ви-

сочинь. Шевченко став у наших часах найбільшою історичною постаттю. Такого культу не має, мабуть, ні один поет у світі і ні один нарід, мабуть, не шанує так, як ми, своїх геніїв і героїв. Ми щороку вшановуємо поетові роковини більше або менше величавими академіями, виголошуємо більше або менше святкові промови, в яких завжди підкреслюємо великі Шевченкові педагогічні, ідеологічні та суспільно-політичні заслуги, але майже ніколи не говоримо про мистецькі, так наче б Шевченкові ідеї доходили до нас сами собою, тільки як такі то ідеї, а не завдяки високій поетичній майстерності тих творів. При тому ми забуваємо, що Шевченко був не публіцист чи педагог або політик, а великий з ласки Божої поет, якого великість лежить не в тих чи інших його ідеях, як таких, бо подібні ідеї знайдемо і в інших поетів, але в тій мистецькій формі, яка ті ідеї до людської душі доносить. Без неї Шевченкові ідеї не мали б тієї сили впливу, яку мають ось уже сто двадцять кілька років.

Та цей культ Шевченка в наших часах дуже односторонній. Ми влаштуємо Шевченкові академії, щоб вшанувати поета й зберегти пам'ять про нього для майбутніх поколінь, а тим часом святкова академія має два, не одно завдання, з яких друге: пригадати і донести до читача живе Шевченкове слово, Шевченкові ідеї, думки, погляди як вияв духовости української нації. І в цьому ми свої цілі не досягаємо, бо Шевченкове хоч і як могутнє поетичне слово вже до нас не доходить і не зворушує. Ми виголошуємо палкі промови про Шевченка, декламуємо його патріотичні поезії, співаємо пісень з його словами, але їх не переживаємо. Може дехто ще зронить сльозину в якомусь зворушливому моменті під час промови або деклямації, коли щось випадково дряпне за серце, може когось зворушить ще якась палке слово поетове або риторичний талант промовця, але в загальному Шевченкові слова до нас уже не доходять. Все, що ми чуємо на Академії, вивітрюється ще поки ми дійдемо до дому. А за кілька днів і сліду не стане з того, що ми чули, бо поетові слова не потрапляють до нашого заклепленого матеріалістичною корою серця, тільки спливають наче по похилій поверхні, не зачепивши ніде ні одної струни нашої душі. Не з поетової вини, очевидно, а з

нашої, бо ми замкнули наші серця на чотири замки, і Шевченкові роковини стали для нас звичайною формальністю. От і тому Шевченкові ідеї нас більше не захоплюють і залишаються незреалізованими, його заклики проходять повз наші вуха, а його слова зависають на наших устах порожніми фразами. І коли Шевченко закликає нас: „і чужому навчаєтесь, свого не цурайтесь”, то три четверті, як не більше, наших дітей і молоді не знає ні рідної мови, ні історії, ні культури. На сотні тисяч наших дітей у цій країні заледве кілька тисяч нашої дитвори і молоді вчиться рідної мови та історії, а в деяких школах, що носять українську назву, наші діти на наших очах і за нашою мовчазною згодою заходами наших таки людей денационалізуються завчасно й асимілюються.

Коли Шевченко закликає і нас „учіться, брати мої, думайте, читайте”, то ми досить приспішеним темпом забуваємо читати, і рідна книжка стає для нас зайвою річчю, для якої в нашій хаті немає місця. Ми маємо багату в хаті обстановку, багатшу, як нам пасувало б мати, але полицка з книжками в наших інтелегентських домах є великою рідкістю. А не читаючи, ми не можемо й думати про щось інше, як про своє мізерне тіло, якому стараємось догодити як найбільшому панові. Духові ж справи нас менше цікавлять, а то й взагалі не цікавлять. І прославляючи одного з наших найбільших своїм світоглядом ідеалістів, ми в той же час позбуваємось решток колишнього нашого ідеалізму і наскрізь переймаємось матеріялістичним світоглядом і практичним матеріялізмом, вбачаючи в ньому основу людського, а щонайменше нашого власного буття. Так само ми виховуємо і наших дітей і молодь, частинно теоретично, а загалом практично — своїм прикладом і підходом до життя.

Коли Шевченко каже, що „якби ви вчилися так як треба, то й мудрість би була своя”, то ми щораз менше дбаємо про власну мудрість, тому й наші наукові установи мусять зєбрати від громади дрібні пожертви на наукову працю в своїх та чужих. Та чужі коли й дають, то й вимагають, а свої нічого не вимагають, але й нічого не дають.

Коли Шевченко закликає „громадою обух сталить”, то ми ділимося і колемось і розколю-

ємося на різні групи, партії й середовища, з яких кожна сталить свій власний, партійний чи груповий. обух проти „ворожої” партії чи групи, а не проти спільного національного ворога.

А коли Шевченко закликає „свою Україну любіть, любіть її во время люте”, то ми во время справді таки люте, як ніколи досі, любимо Україну настільки, наскільки ця любов не вимагає від нас більшої жертви або пожертви. І хоч наші завдання — та й можливості — незвичайно великі, ми ні тих завдань не виконуємо, ні тих можливостей не використовуємо, якщо вони вимагають від нас певної посвяти і зречення з деяких, і тільки з деяких, особистих вигод, до чого ми зовсім не схильні. Тому й Шевченкові поезії сприймаємо радше механічно, ніж естетично. Так, естетично! Шевченко нічого більше й не хотів від нас, земляків своїх, тоді ще не народжених, до яких писав своє посланіє, як тільки того, щоб ми відкрили для його дум своє серце, щоб ми переживали з ним те, що він переживав, щоб ми переживали любов до рідного краю так, як він її переживав і за ту любов терпів-страждав. Він ділиться з нами своїм горем і радощами і прагнув, щоб і ми те горе й радощі його відчули й пережили. Все інше прийде за тим. Коли є переживання й почуття, то й будуть відповідні акти волі, коли ж переживань немає, то й воля спить.

Та ми чомусь неспроможні переживати ні Шевченкових, ні інших поезій, бо в поезії ми шукаємо не поезії й глибоких переживань, не емоцій і зворушень, але всякого роду „рупорів”, „двигунів”, виховно-національної перспективи та пропаганди, чого в правдивій поезії ніколи немає, а в Шевченковій зокрема. Всі Шевченкові твори — це вислів глибоко поетом пережитого і вистражданого, і коли вони мають виховні вальори, то це перш за все тому, що вони високомистецькі своєю поетичною формою. Але коли ми неспроможні сприймати їх глибоку емоційність, то і втілені в них ідеї до нас не дійдуть. А звідси й висновок, що ми щораз більше байдужіємо до Шевченкової поезії і до його ідей, за які його ніби так шануємо. І мав би поет причину нарікати й на нас, що ми з ним „братались, сестрились, поки мов хмара розійшлись”. Чи ж справді маємо зали-

ЛІТЕРАТУРА

Евген Маланюк

ШЕВЧЕНКО — ЖИВИЙ

II

Ані великою помилкою, ані надто химерним парадоксом не буде твердження, що Тараса Шевченка — живого і нескореного — уздірили ми допіру на історичній провесні 1917 року. І з того часу вдивляємося все напруженіш і уважніш в його невпинно зростаючу постать.

Потрібне було аж тектонічне зрушення історії, потрібен був аж племінь того вогню, що в нім „її, окраденую, збудять”, потрібні були аж мартівські іди України, щоб в диму і пожежах революції, з першими судорожними відрухами поволі притомніючого Лазаря, побачили ми здавалося б знайоме, але яке ж відмінне обличчя, і відчули тисячократно спотужнілий, палючий і спалюючий дух.

Тільки ми, читаючи тепер, напр. Костомарова, як то „муза Шевченка роздирала завісу”, як то „її страшно, і солодко, і болюче, і сп'янюоче було зазирнути туди”, — вповні, а навіть ще гостріше уявляємо собі враження перших слухачів його поезії, вражіння його сучасників. „Волосся настовпужилося в мене на голові”, — писав старий Основ'яненко. „Широко він обняв Україну з її могилами кривавими, з її страшною славою... і з того часу всі в нас поділились на живих і мертвих”, — пророчо додавав Куліш.

Кажу тільки ми, себто покоління мартівських ід і наступні.

щитись і надалі такими дволичними, що ставимо поетові пам'ятники, а не сповняємо ніже єдиного з його заповітів? Чи не відкриємо знову своє серце Шевченковим поезіям, як відкривали вже не раз?

Ні, не може так бути, щоб ми в матеріяльному гаразді забули про наші духові потреби, щоб ми забували рідну мову, щоб ми не вчили наших дітей, хто ми і вони, чії діти. Відкриймо наші серця знову і переживаймо все те, що сказав до нас наш Поет і Пророк, і йдімо слідами його заповітів — нехай мати усміхнеться, заплакана мати...

З родоводами чільних людей нашої нібито „селянської нації” треба бути взагалі дуже обережним, щоб не повторювати кепського анекдоту про також ніби „мужицьке” чи там „різночинське” походження Коцюбинського, який теж ще досі уходив поруч Стефаника за мало не „клясово свідомого” співця „батрацької недолі”. Як тепер відомо достеменно, Коцюбинський, що за життя лише натякав фанатичним мужиколобцям про своє боярське походження, не робив жадної, як витикав йому Єфремов, містифікації естета. І по мечу, а ще більш по кужелю був він таки дуже доброго й дуже старого коріння та й годі.

Не треба й занадто дослівно брати Шевченкового прізвища та все валити лише на його многотраждальне кріпацтво. Бо, передовсім, не приймав він його й не прийняв до смерті ані фізично, ані морально, ані особисто, ані національно. „З затиснутими п'ястуками ліг він в домовину” — так в найсвітлішій — у пізнішого лідера есерів — моменті національної свідомости писав колись про Шевченка покійний Сріблянський-Микита Шаловал.

Людину, що ціле життя шукала дороги до „прадідів козацьких”, до побіди і потуги, поета, що в його творах образ „вміти панувати” звучить як лямбмотив від юнацьких коломийкових поем почавши й на пізній ямбічній ліриці скінчивши, — таку людину й такого поета не треба безустанку називати „мужицьким бунтарем” чи там „співцем кріпацької недолі”. Не годиться, як казали у нас в старовину.

Був він — паном, та ще й он яким. Був він ним і в нашій літературі, що мала титулованих і нобілітованих, і в нашій історії. Епітет „мужицький” чи не вперше застосував до нього в недвозначно, хоч і підсвідомо-згїрдливим, типово-інтелігентським, тоні саме злий геній „пропащого часу”*). Серед панів і панків, що нагвалт робили з Шевченка „мужика” — перше місце, без сумніву, належить панові профе-

*) В монументальній Бібліографії Кониського подається друге прізвище Шевченка — Грушівський.

сорові Драгоманову. Франко назвав професора Gente Ruthenus — natione Russus. Але ось що бачили в Шевченкові не-рутенці з роду, а таки правдиві москалі.

Ось що говорить одвертий ворог всього українського, знаний повістяр Іван Тургенєв: „Широкоплечий, кремезний Шевченко являв суцільну постать козака... Про життя своє на вигнанні промовчував... Почуття гідности (Тургенєв називав це „самолюбіє“) у Шевченка було дуже сильне... без нього, без віри в своє покликання він неминуче загинув би на своїм закаспійським вигнанні... Переконавання, що запали йому в душу з дитинства, залишалися незахитано-міцні... При таких почутті гідности була в нім несфальшована скромність... Взагалі була то натура пристрасна, широка, здушена, але незломана долею... поет і патріот“.

А ось вражіння поета Якова Полонського: „Навіть убрання його — щось вроді жупана і високої шапки — не могло тоді (десь коло 1860 року — Е. М.) вразити мене екзотизмом: такі людські костюми щодня попадалися на Невським (проспекті), як рівнож в товаристві, серед пишних пань і фраків... Шевченко зовсім не робив вражіння людини прибитої долею: він поводився просто і вільно, і ніколи не ніяковів, як то буває у осіб, фортуною покривджених і тому опанованих бісом постійної амбітної гризоти. Кажуть, що хитрість характеристична риса малоросіян; Шевченко в таким разі був би різким винятком з загального типу, бо ж був він людиною в вищій мірі нелукавою, запальною одвертою і навіть безстрашною в тім сенсі, що його непоміркована мова часто-густо змушувала інших тремтіти за нього або затулювати вуха й втікати... Він жив стремлінням і тим козацьким духом, що був його душею... Відвідуючи Шевченка, я довідався з його розмов, що він не любить нашого Пушкіна, і то не тому, щоб вважав його за плохого поета, лише просто тому, що Пушкін — був автором „Полтави“: Шевченко дивився на Кочубея, що найменше як на донощика... Даремно я переконував Шевченка, що — з своєї точки погляду — Пушкін мав рацію... та Шевченко тим сильніш лаяв Пушкіна, чим палкіш я його боронив... Шевченко не був з тих, що легко мирилися з інакодумцями, надто, коли предме-

том тих думок чи дискусії була його батьківщина... Пам'ятаю також, що на Катерину II Шевченко дивився лише як на винну запровадження на Україні кріпацтва — і більш знати нічого не хотів, ні чути, ні бачити“...

Якось слабо в'яжуться з „канонічною“ іконою „співця мужицької неволі“ ці портрети, зарисовані ворожою або чужою рукою, отже зарисовані більш, аніж, мовляв, „об'єктивно“.

Цей „мужик“ — певно не за своє лише „мужицтво“ був прийнятий в салонах тієї найвищої інтелектуальної еліти імперії, що формально жила більш-менш спільним життям з Заходом. І серед тієї еліти „мужик“ Шевченко не лише почувався рівним, але й був загальношанованим, як, словами Тургенєва кажучи: „поет і патріот“ країни, що її, значно менш від Тургенєва „русский“, Лермонтов назвав в р. 1840 „печальною отчизной“ того „племени“, яке —

У чуждых опоры не просит
И в гордом покое
Насмешку и зло переносит.

Цей „мужик“ вмів не лише заховуватися, як рівний, серед багатьох титулованих і славнозвісних, але й вмів серед них заховати духову дистанцію і духову височину, що відрізняють генія, навіть і в товаристві молодого Льва Толстого, з яким, до речі, познайомили його 8 квітня 1858 року в польським домі Крунєвічів.

Вистарчить зацитувати взятий навмання уривок з „Щоденника“, як цей: „З театру зайшов я до Білозерського й застав у нього Кавеліна. З розмови про минулу й майбутню долю слов'ян перейшли ми до психології та філософії і просиділи до 3-ої години ранку“ (22.IV.1858 року). А Кавелін, все ж таки, був видатний філософ-правник, професор петербурзького університету і ярий „західник“.

Адже ж ні для кого не є таємницею, що 80-90-ті роки минулого століття, врешті і особливо останні десятиліття перед роком 1917-им, не виключаючи й доби 1905, можна загально окреслити, як заникання в нашій суспільстві шевченківських емоцій, пізніш щось подібне до особливого паралічу відчуття Шевченка. Може навіть не так його творів, як передовсім промінюючої крізь них особистости поета.

Про ніякі „роздирання завіс” і „настовпужене волосся” біля 80-их років м. с. вже не було й мови.

Про те, що устами Шевченка, мовляв Куліш, „увесь нарід заспівав про свою долю”, вже майже ніхто не пам’ятав. „Нарід” був тоді всього лишень російським „народом”, себто „біднейшим крестьянством”, — отже і поезія Шевченка зробилася чимсь вроді додатку до етнографічного фолкльору, а самого поета, здавалося, вже раз назавше пошито було в „співця селянської неволі”, „поета-самоука”, „бунтаря”, літературного Кармелюка...

Валуєвський указ і повалуєвські практики щодо „присипляння” і „окрадання” — дали свої наслідки. Мірою цих приспаности і крадености суспільства щодо шевченкової спадщини може служити такий людський документ, як напр. драгоманівська брошура: „Шевченко, українофілі і соціалізм”, при читанні якої тепер у нас теж „настовпужується волосся”, хоч розуміється, з зовсім інших, аніж в Основ’яненка, почувань.

Звичайно, були й тоді Кониський і Антонович, Франко і Грінченко, який м. ін. був автором першої по 1905 р. живої праці про поезію Шевченка, був врешті батько сучасної шевченкології Доманицький, але ми тут говоримо не про виїнятки, а про загальне суспільство, про те просвітанське-драгоманівське тло, якого нездолані рештки ще бачимо й досі.

На тім тлі і в тій атмосфері покалічена цензурою і впень закобзарена суспільством поезія Шевченка обернулася в вельмишановну, але майже мертву релігію, а образ Шевченка сплющився і завмер народницькою іконою, перед якою час від часу відбувалися нелегальні і безнадійно-панахидні відправи. На іконі тій, в згоді з народницькими канонами, лавреат Академії Мистецтв і академік гравюри фігурував у відповідній канонічній уніформі, себто в шапці і кожусі, що сталися зловісним символом на довгі десятиліття.

Якою далекою є ця ікона тій живій постаті, що за ці трудні роки навчилися ми і привчаємося бачити в Шевченку!

Коли читаємо тепер в листі Куліша до дружини з 8 червня 1857 року, в рік повороту Шевченка з заслання: „Маркевич (син історика — Е. М.) ходить по Петербургу в жупані, в ша-

ГОЛОВНИЙ ВОРОГ

Петро Кізко

МОСКОВСЬКИЙ ШОВІНІЗМ

Політика московських імперіялістів базувалася й базується на культивуванні поглядів про вищість московської людини над людьми інших національностей.

Ще старовинні московські приказки кажуть: „Русский, що побачить, те й зробить”, „Москва — всім містам мати”, „Москва всьому світу голова”, „Хто в Москві не бував, краси не бачив”...

Московський письменник-клясик Іван Тургенєв писав у 19 столітті: „Нас, русских, хоч у десятьох водах мий, але рускої суті з нас не випереш”.

У новітнього московського, вже советського публіциста В. Карпінського читаємо таке ствердження: „Дякуючи своєму ясному розумові, витривалому характерові, російський народ заслужив загальне визнання як керівна сила Советського Союзу серед всіх народів нашої країни” („Суспільний і державний устрій ССРСР”, Москва, 1946). Або такі заяви сучасних советських публіцистів: „Російський театр, за загальним визнанням, є найкращим у світі” (журн. „Большевик” ч. 10, 1945), „вклад російських вчених у науку був не тільки великий, а й — що особливо важливо — він відіграв надзвичайно благотворну роль в розвитку сві-

раварах, в кучмі й кобеняку, збуджуючи загальну сенсацію серед джигунів і джигуних”, а „Макаров теж замовляє собі таке вбрання”, — то бачимо, як же фатально відбилася на уяві цілого покоління зовнішня дрібничка: випадкова, одна з останніх, фотографія Шевченка в тодішнім попросту моднім убранні, яке Шевченко носив, безперечно, з певним пієтизмом чи може викликом, мовляв, „почванитися перед московками”.

Ті зовнішні, здавалося, навік заклаклі, навіки забронзовані народницькі акцесорії тепер нарешті знято з Шевченка wraz з їх психологічними наслідками. Знято без ніякої шкоди не то що національної, але навіть і „народної”.

(Далі буде)

тової науки...”, „російська література своїми ідеями та визвольними тенденціями, своєю мистецькою досконалістю займає перше місце в світі” („Збірник статей”, видання „Радянська Україна”, 1945).

Отже, між старими московськими приказками, висловами московських клясиків літератури і ствердженнями московсько-большевицьких пропагандистів немає суттєвої різниці. Колись російські придворні пііти співали про призначення москвина принести „щастя” іншим народам, тепер те саме співають советські пііти:

„Россия все дальше стремится извечно,
А я ведь России не пасынок — сын”.

(Ілья Виліжганін: „Землячке моеї”,
„Робітнична газета”, 22 грудня 1959).

Це і є та суть „русского человека”, якої, як казав Тургєнєв, і десятима водами не випереш.

Дуже прикро стає, коли зустрічаємо в журналах і газетах, що виходять на окупованих Москвою землях України ось такі слабодухі або прямо запроданські рядки:

„Ми знайдемо в віках щастя ясного шлях,
Коли буде наш Київ з Москвою”.

(М. Рильський)

Таких виступів, на превеликий жаль, в українській підсоветській поезії і прозі немало.

Непростимий злочин поповнює Москва супроти завойованих і погноблених нею народів, коли змушує ці народи ще й прославляти себе.

Найбільшою жертвою дикого московського шовінізму стала Україна, її народ, господарство, її культура, із зрозумілих причин: Україна завжди була найбільшим ворогом московської імперіялістично-колонізаційної політики. До того ж Україна чисельністю свого населення, своєю історією, культурою і своїми духово-матеріальними багатствами є найбільш загрозливою силою для всякої московської імперії. Тому найбільші удари спрямувала Москва проти України і її народу, розраховуючи на повну асиміляцію українців і перетворення їх на „общерусское плем'я”, мовляв, і москалі, і українці всі пішли з одного кореня, хоч москалям усе таки належить „старшинство”.

Московський шовінізм з нечуваною силою розпановився в Україні під час „святкування” 300-річчя Переяславської угоди, що її больше-

вики найменували актом „добровільної” злуки України з Московщиною.

Те „свято” в 1954 році перетворено на якусь божевільну маскараду-виставку „успіхів” московсько-комуністичних диктаторів, а українську людність змушувано тоді поклонятися своїм гнобителям на різних мітингах, зборах і демонстраціях. У ті дні московського гульбища по українських містах і селах українського науковця, інженера, техника, винахідника, митця, літератора, музику, співця — всю українську науку і культуру виставлено на глум, образи і зневагу.

Українська музика? Українська пісня? Українська архітектура? Українська скульптура? Українське малярство? Українська геологія, фізика, хемія, машинобудування? Нічого б цього не було, якби не... Московщина! Все — від мови і пісні до геологічних чи інших наукових розвідок — дала Україні і її народові ота „всемудрейшая” і „всесветлейшая” Москва! А дала те Україні Москва, знову ж таки, „завдяки” триста років тому проголошеному актові „добровільного возз'єднання”.

В такій божевільній інтерпретації відбувалися „святкування” 300-річчя Переяславської угоди в Україні 1954 року.

Наведемо вислови самих большевиків:

„Зусиллям обох братніх (московського і українського, — П. К.) народів вписано багато славних сторінок в історію їх взаємовідносин, які незмінно склалися на основі дружніх зв'язків, взаємних впливів, на ґрунті їх культурної спільности при відповідній ролі прогресивної культури великого російського народу. Багатівікова культура Росії і в минулому, коли на чолі її стояли цар і поміщики, відіграла передову ролу в розвитку світової цивілізації. Російські вчені минулого відкрили багато законів природи, створили чудові для свого часу машини і збагатили науку і техніку видатними винаходами і відкриттями. Представники великого російського народу створили прекрасну літературу й мистецтво, якими справедливо захоплюється все передове людство. Все це справило благотворний вплив на розвиток суспільної думки і культури українського народу.

„Під безпосереднім впливом великих російських письменників — О. Пушкіна, М. Гоголя, М. Лермонтова, М. Некрасова, М. Салтикова-

Щедрина, Л. Толстого, А. Чехова, М. Горького — формувався світогляд таких видатних українських письменників, як І. Франко, Л. Українка, П. Грабовський, М. Коцюбинський, П. Мирний та інші.

„... Передові російські вчені, письменники, художники, композитори, діячі театрального мистецтва подавали невинну допомогу українським вченим, письменникам, композиторам, художникам у розвитку української науки, літератури й мистецтва...” (К. Литвин: „Розвиток культури Радянської України”, брошура, видана Державним Видавництвом Політичної Літератури УРСР до 300-річчя воз'єднання України з Росією, Київ 1954).

За Литвином „великий вплив на розвиток українського музичного мистецтва справила творчість видатних російських композиторів — М. Глінки, О. Даргомижського, М. Мусоргського” та інших, а творчість московських советських малярів і скульпторів Андрєєва, Бродського, Мухіної, Герасімова та інших — „благо-творно впливає на українських діячів мистецтва старшого і молодшого покоління”.

Отже, якщо йти за тими міркуваннями, то що було б з українською літературою, українським театром, українською музикою, українським мистецтвом, якби не отой постійно присутній, як магічна сила, московський „благо-творний вплив”? Хіба ж для Івана Франка, Михайла Коцюбинського чи Лесі Українки, опріч Пушкіна і Лермонтова, не було інших письменників, чи для них не були відомі твори світової слави Шіллера, Гете, Гайне, Мопассана, Бальзака, щоб бути аж такими залежними від „впливів” московської літератури? Та ж тоді, коли жили й творили Іван Франко чи Леся Українка, „залізної заслони не було” і творчість європейських класиків їм була доступна. Зрештою, не міг ані Пушкін, ані Лермонтов чи Некрасов впливати на творчість, скажімо, Франка і Українки, зовсім чужих їм своїми ідейно-світоглядовими настановами, своїм світосприйманням. Та й говорити про вплив слабших на сильніших — явний нонсенс.

У згаданій брошурі Литвин доходить до того, що твердить, нібито Максим Горький не лише впливав на українських письменників, а що він навіть „став центром притягання всіх передових, прогресивних діячів літератури світу...”

Коли б Шекспір чи Гете могли читати горьківського „Кліма Самгіна”, то й вони, мабуть, відчули б на собі „центропритягальну” силу Горького-Пешкова!

Навіть Тараса Шевченка московсько-більшевицькі „літературознавці” ставлять у шереху московських „вихованців”. Бо ж, як твердив академік О. Несміянов у привітальному слові на сесії загальних зборів Академії Наук УРСР в 1954 р., „його (тобто шевченківський — П. К.) світогляд, його поетична майстерність формувалась під впливом російських революційних традицій, російської матеріалістичної естетики і критичного реалізму”.

А ось із виступу-доповіді на тій самій сесії віце-президента Академії Наук УРСР М. Симоненка:

„Передові діячі російської громадськості та російські вчені завжди виявляли великий інтерес до української мови і внесли значний вклад у розвиток української мовознавчої науки...”

„Завдяки видатним російським вченим... на Україні стало можливим створення ряду вищих навчальних закладів... Російські вчені внесли неоціненний вклад у розвиток продуктивних сил на Україні...”

„Російські вчені, інженери новатори першими виявляли величезні природні багатства, були творцями перших промислових підприємств на Україні...”

А в підручнику „Українська література” для 10-ої класи середньої школи, видання „Радянська школа” 1954 р. про подібну місієність московської культури в українській літературі розсипані такі „перли”:

„Українська класична література розвивалась під благородним впливом передової російської літератури...”

„Провідна роля в розвитку багатонаціональної радянської літератури належить братній російській літературі, яка має великий благо-творний вплив на розвиток усіх літератур народів нашої країни.

„Молода українська радянська література, керована Комуністичною партією, з перших років свого існування зростала у нерозривному зв'язку з братньою російською радянською літературою і під її могутнім ідейним впливом”.

Чи не досить прикладів?

М. Карнович-Дубиняк

СВОЇ ЛЮДИ В ЦЕНТРАЛЬНІЙ КОМІСІЇ

18-го березня ц. р. відбулися в Советському Союзі чергові вибори депутатів до Верховного Совету. Згідно з повідомленням газети „Правда” голосувало за 1378 кандидатів т. зв. „блюку комуністів і безпартійних” 137 млн. виборців — 99,95%.

Усіх, що мають право голосу, в ССРС нараховується 10 млн. комуністів та 130 млн. безпартійних. Таким чином безпартійна частина „блюку” в 13 разів більша за партійну частину. Логічно виходило б, що безпартійна частина повинна мати в 13 разів більше і кандидатів в депутати, ніж партійна. В конституції ССРС (точка 146) записано: „Кандидатів під час виборів висувається по виборчих округах. Право висувати кандидатів мають: комуністичні партійні організації, профспілки, кооперативи, організації молоді, культурні товариства”. Здавалося б, що одною частиною „блюку” є партійні організації, а другою — безпартійною — профспілки, кооперативи (колгоспи), організації молоді, культурні товариства. Це — теоретично. Практично ж в точці 130 конституції записано: „... громадянам забезпечується право об'єднуватися в суспільно-громадські організації”, але... „КПСС є керівне ядро всіх організацій трудящих, як суспільно-громадських, так і державних”.

Зміст цього „високого принципу” советської конституції зводиться нанівець право суспільно-громадських організацій самостійно, поза „керівним ядром”, висувати безпартійних кандидатів у депутати Верховного Совету ССРС. Які вже не є „низькі принципи капіталістичних конституцій”, але вони керівного права не надають одній партії!

11 січня ц. р. Президія Верховного Совету ССРС затвердила склад Центральної виборчої комісії (ЦВК) з 27 осіб, яких московсько-большевицька преса назвала „представниками суспільно-громадських організацій і товариств трудящих”. Крім підготовки до виборів і самого їх проведення, ЦВК підрахувало всі голоси виборців і офіційно повідомило, хто з кандидатів був вибраний в депутати.

Головою комісії призначено В. Грішніна — кандидата в члени Президії ЦК КПСС, голову Всесоюзного Центрального Совету Профспілок ССРС (ВЦСПС). Він „репрезентував” безпартійність підсоветських профспілок та „незалежність” їх від КПСС. Заступником голови ЦВК була Н. Муравйова — голова Центральної ревізійної комісії ЦК КПСС і міністер соціального забезпечення РСФСР. Секретарем ЦВК призначено В. Тітова — завідувача відділом партійних установ ЦК КПСС по „союзним республікам”. Муравйову і Тітова указ президії називав „представниками профспілки працівників культури”. Невдалий камуфляж! Ці дві особи мають стільки спільного з культурою, скільки цап з будовою космічної ракети.

Від „громадської організації” советських науковців до складу ЦВК входив президент Академії Наук ССРС М. Келдиш — член ЦК КПСС. М. Єгорова призначено до складу ЦВК, як представника суспільства. Секретар

ЦК КП УССР А. Гайовий репрезентував „суверенну” Україну, С. Прітицький — секретар мінського обкому партії „суверенну” Білорусь. Перший секретар ЦК КСМ С. Павлов виступав від імені молодечих організацій ССРС: комсомолу, союзу молодечих організацій, союзу студентів ССРС, спортових товариств. Маршал Ф. Голіков — начальник Головного політичного управління советських збройних сил, член ЦК КПСС призначений був до ЦВК від масової парамілітарної організації ДОСААФ. Крім цих осіб до складу ЦВК належали: другий секретар лєнінградського обкому партії В. Толстиков, секретар ЦК КП Грузії В. Сірадзе, фаворит Хрущова, космонавт Г. Тітов та інші. Безпартійних в складі Центральної Виборчої Комісії не було!

7-го січня ц. р. „Ізвестія” оголосили список виборчих округ: до Совету Союзу — 784 і до Совету Національностей — 645 округ. Україні Москва приділила відповідно 157 і 50 виборчих округ. 16-го січня ц. р. указом Президії Верховного Совету УССР створено і затверджено склад „республіканської” виборчої комісії в Україні до Совету Національностей ССРС. Вона складалася з 17 осіб. Головою призначено було В. Клименка — члена ЦК КУ УССР Республіки, голову республіканської ради профспілок УССР; заступником голови — Л. Глазовську, делегата 22-го з'їзду КПСС; секретарем — Д. Осадчого, секретаря „республіканського” комітету профспілки працівників культури; членами виборчої комісії УССР призначено: В. Ком'яхова — першого секретаря полтавського обкому партії, А. Малишка — секретаря спілки советських письменників УССР та ще 12 орденоносців, „героїв праці” тощо, які в комісії „репрезентували” колгоспників, робітників, службовців, інтелігенцію. В указі Президії Верховного Совету УССР не сказано, хто тих членів висував до комісії, коли і де їх вибирали, як відбулося голосування.

Протягом січня, лютого аж до 18 березня відбувався третій етап передвиборчої кампанії — висування кандидатів у депутати. „У містах і селах країни відбуваються збори трудящих, присвячені висуванню кандидатів у депутати Верховної Ради ССРС. Збори проходять в обстановці величезного політичного й трудового піднесення, викликаного рішенням 22-го з'їзду КПСС. Своїми кандидатами в депутати найвищого органу влади трудящі висувають керівників партії і радянського уряду, передовиків промисловості і сільського господарства, діячів науки і культури”, — писала „Радянська Україна”.

Від Одеської області до Совету Національностей кандидатом у делегати „висунено” Нікіту Хрущова. Від Дніпропетровської області „висунено” до Совету Союзу також Хрущова, а з ним першого секретаря обкому партії М. Толубєєва, члена Президії ЦК КПСС, секретаря ЦК партії М. Сулова, першого секретаря Криворізького міського пертїї, члена ЦК КП УССР В. Олейнікова. Від Донецької області (був. Сталінська) — го-

лову Президії Верховного Совету СРСР, члена Президії ЦК КПСС Л. Брежнєва; першого заступника Хрущова, члена Президії ЦК КПСС А. Мікояна; першого секретаря ЦК КП УРСР члена Президії ЦК КПСС Н. Подгорного.

Подібні кандидатури висувалися і в інших областях та виборчих округах України: низові парторганізації скликали загальні збори „трудящих“, пропонували їм наперед призначеного кандидата в депутати, а збори одногосно голосували „за“. І тут пригадується розповідь голови колгоспу села Шляхове Вінницької області В. Кавуна про те, як його селяни „одностайно“ вибирали на голову колгоспу. „Привіз мене райком партії, — розповідає В. Кавун, — в село Веселівку. Побачили колгоспники, зашепотіли між собою: „Нового голову район нам привіз, ніби kota в мішку“. Повезли мене райкомівці на поле, зібрали там людей, пропонують вибрати мене на голову. Бачу я, що людям однаково, хто буде головою — я чи хтось інший, і проголосували” („Ізвестія” 24. 12 1961 р.).

Чи знають, наприклад, гірники шахти „Гігант” рудоуправління ім. Дзержинського Донецької області москаля М. Сулова, який урядує в Москві? Чули, що він є великим партійним начальником, найбільшим приятелем і найближчим співпрацівником Хрущова, Подгорного, Мікояна. Бачили його фотопортрети на сторінках газет, можливо дехто читав його статті в пресі. Поза тим нічого про нього не знають і, очевидно, знати не хочуть. Але що вдіють „виборці” на поневоленій Україні в умовах безпросвітної психологічної і фізичного терору? Тим більше, на загальних зборах за кандидатів голосують відкрито. Тасмне голосування відбувається тільки в день виборів, коли до урни кидає виборець бюлетень.

18-го березня, як згадано на початку, Центральна виборча комісія подала до офіційного відома те, що всі наперед знали: „Нова перемога радянської демократії! За кандидатів бльоку комуністів і безпартійних голосувало 99.95% виборців.

З нагоди цієї „перемоги” фіктивного бльоку совєтська преса кілька днів дзвонила в усі дзвони, змішуючи в одну купу нову програму КПСС, вибори, пленум ЦК КПСС, який відбувся 5 березня. Ми навмисне вжили тут вислів „дзвонила в усі дзвони”, бо так характеризує тепер кожну большевицьку „перемогу” українське населення. Ось хоч би такий приклад:

Голова Славнівського сільського виконкому Роздольнинського району Кримської області, член пертії А. Поляков надіслав до газети „Ізвестія” листа, в якому пише: „Коли совєтський космонавт щасливо спустився на землю я прибіг до сусіди І. А. і, немов хлопчак, вигукнув радісно на порозі: „Чули?” — „Чув, — відповідає сусід, іронічно підсміхаючись. — Що з того? Тепер будуть навколо цієї події дзвонити в усі дзвони”.

Очевидно, комуніст Поляков став переконувати сусіда І. А., що щасливе приземлення совєтського космонавта — це величезне досягнення совєтської науки, найвизначніша історична подія. Він нагадав сусідові перші „спутники”, совєтські балістичні міжконтинентальні ракети, космічний корабель. Але І. А. відповів:

— „Німецькі ФАУ також літали швидко. І взагалі ви говорите до мене так само, як наші газети, радіо, як наші пропагандисти й агітатори. Власної думки ви не маєте...” („Ізвестія”, 7. 2. 1962 р.). Пустопорожніми дзвонами назве українське населення і цьогорічну „перемогу народного бльоку комуністів та безпартійних”.

Якщо вірити московській пропаганді, то, виходить, українське населення чекало на вибори у „радянський парламент”, як манни з неба, а день 18 березня зустрічало „новими трудовими подарунками”. Проте, навіть у передовиці з 28 січня ц. р. „Радянська Україна” змушена була визнати, що більшість населення виборами зовсім не цікавилась і сприймала їх, як черговий партійний блеф. „В ці дні, — писала „РУ”, — агітацію серед населення веде величезна армія агітаторів, які роз’яснюють виборцям принципи радянської конституції. Але в багатьох селах і робітничих селищах колгоспники та робітники ще й досі не чули про наступні вибори. Подібне становище існує на Вінниччині, в Донецькій, Тернопільській та інших областях України”.

У наведеній вище цитаті з „РУ” є такий характеристичний момент: „величезна армія агітаторів”. Москва завжди підкреслює в своїй пропаганді, що СРСР — соціалістична держава, державну владу мають в своїх руках трудящі, клясу визискувачів зліквідовано, безпартійні маси тісно згуртовані навколо КПСС, бльоку комуністів і безпартійних непорушній, партія стала „подліною” партією совєтського народу, кандидатів у депутати народ висуває ліпших з найліпших. І раптом — величезна армія агітаторів мусять намовляти виборців, щоб вони голосували за висунених ними ж таки кандидатів! Це пряме свідчення, що большевицькі твердження про єдність, непорушність, згуртованість і т. ін. — звичайне опуканство.

Наведемо ще два приклади за совєтською пресою, які свідчать про те, якими методами забезпечує собі комуністична партія право бути керівним організуючим ядром у цілому житті СРСР:

У Калинівській автобазі Донецької області звітновиборна конференція профспілки відбувалася дуже бурхливо, — пише „Робітнича Газета”. — Затяглась вона до ночі: шофери гостро й відкрито говорили про великі недоліки і промахи в роботі бази. Нарешті перейшли до виборів нового складу профкому. Проголосували тасмним голосуванням. Лічильна комісія проголосила вислідні. виявилось, що Г. Абакович, якого робітники висунули на голову нового профкому, не пройшов. Такого ніхто не сподівався. Робітники здивовано знизували плечима і розходились по домівках похнюпивши голови. Як могло статися, що Абаковича, якого поважали всі і за якого, очевидно, всі голосували, не обрано? . .

Один шофер, повернувшись з рейсу, поцікавився, як пройшла конференція.

— Ти ж був делегатом, тобі краще знати, — сказали робітники.

— Так, але я не брав участі в конференції, — виправдувався шофер. — Того дня я був у дорозі.

Перевірили. Дійсно, його на конференції не було, однак у списку зазначено, що він одержав бюлетень і го-

лосував проти Абаковича. Перевірили глибше. Виявилося, що до складу лічильної комісії входили начальник технічного відділу Савченко і механік автоколони Надточій, які взагалі не були делегатами конференції. Де їх вибирали, хто за них голосував? Робітники обурилися...

Директор автобазы Ю. Дмитрієв змушений був признатися: — Конференція була дуже напруженою. Парт-організація не висувала Абаковича на голову профкомітету. Робітники самовільно висунули його. І тому в лічильну комісію ми призначили своїх людей.

Уповноважений Донецького обкому профспілки Кузнецов та голова обкому профспілки Матвієнко, які були на фонференції знали, в який спосіб створено лічильну комісію, знали й про фальшування нею голосів. Знали і благословили! („Робітнича Газета”, 20. 12. 1961 року).

І ще один приклад:

Цими днями відбулися вибори місцевого профкомітету в державному технічному видавництві, — пише газета „Ізвестія”. — Коли підраховували висліди таємного голосування, всі здивувалися: добре знаного працівника Сергія Сергійовича, висуненого кандидатом в члени профкому, не обрано. Гамір зчинився величезний. Усі 200 делегатів, як один, твердили, що кожний з них голосував за Сергія Сергійовича. Але тому, що голосування було таємне, їхні твердження виглядали необґрунтованими. Лічильна комісія ствердила — Сергій Сергійович не одержав на свою кандидатуру більшості голосів. Його прізвище в більшості бюлетенів було викреслене. 200 делегатів кричали: „Ми не викреслювали”, а комісія твердила: „Викреслювали!” Нарешті слово взяв бухгалтер:

— Вибачте, — сказав він, — я хотів би подивитися на мій бюлетень.

— Цебто для чого? — запротестував голова лічильної комісії.

— Маю бажання подивитися, як він виглядає.

— Ми не можемо заради вашої примхи переглядати 200 бюлетенів, — сказав голова, — а крім того, як ви свій бюлетень впізнаєте...

— Впізнаю! — уперся бухгалтер.

Збори ухвалили, щоб всі бюлетені комісія представила на огляд. Бухгалтер переглянув їх і витяг один.

— Я так і думав, — сказав він, дивлячись на свій бюлетень. — Кандидатуру Сергія Сергійовича я не викреслював, а тут її викреслено.

— Цим ви плямуєте довір'я зборів, що нас вибрали, і нашу чесну працю, — обурився один член лічильної комісії. Однак, бухгалтер сенсаційно повідомив:

— Справа полягає в тому, що я викреслював кандидатів лише мені відомими карлючками. Прошу присутніх глянути.

Дійсно, в бюлетені 4 кандидати викреслено карлючками, а прізвище Сергія Сергійовича — рискою. Присутні наочно переконалися, що лічильна комісія повикреслювала недогідних комусь кандидатів... „Ізвестія”, 26. 1. 1962 р.).

А в Центральній виборчій комісії ССРСР та республіканській комісії УРСРСР хіба ж сиділи не „свої” лю-

В ПІДСОВЕТСЬКІЙ УКРАЇНІ

Леонід Полтава

УКРАЇНСЬКА МОВА В ПОНЕВОЛЕНІЙ УКРАЇНІ

Власна мова — дорогоцінне надбання кожного народу. Життя рідної мови — це частина життя даного народу. Тому мовна проблема — це проблема не лише групи фахівців-лінгвістів, а пекуча справа для кожного, хто мислить національними категоріями, визнає за народами право на незалежне життя і, таким чином, дорожить чудовою різноманітністю загальнолюдської культури.

Не даремно організатор російської компартії В. Ленін, плянуючи похід проти Української Народньої Республіки вигукнув: „Дайте їм дві мови!” Іншими словами: погодьтесь на всі культурницькі вимоги українців, щоб тільки приєднати Україну.

Перед нами видання Відділу Освіти при американському Товаристві модерних мов (плян на 1961-62 рр.), випущене державною друкарнею у Вашингтоні. В цьому виданні перелічено понад 80 сучасних живих мов різних народів світу, в тому числі й українську, із вказівкою, що ці мови треба вивчати, як потрібні для національної оборони ЗДА.

Отже, мова, крім усіх інших означень — ще й політичний фактор.

А надто українська мова, чотирнадцята велика мова світу.

Понад 250 років тому Петро I плянував знищити нашу мову. Далі — згадаємо лише Валусьський та Емський укази. 85 років тому Олександр II „височейше повелєл”: „Воспретить малоросійское наречіє”, 63 роки тому в „Енциклопедичному словнику” Ерокгавза-Ефрона (Петербург) сказано: „Чужинецькі племена Росії поступово знайомляться з панівною народністю і культурою, багато з них русифікуються...”

І раптом, яких 40 років тому, вождь червоної Росії Ленін погодився на всі культурно-мовно вимоги україн-

ди! Хто в Советському Союзі має право контролювати, як ЦВК підраховувала висліди виборів, голоси за і проти кандидатів „бльоку партії і безпартійних”? Крім центральної ревізійної комісії ЦК КПСС, головою якої є Муравйова, — заступник голови ЦВК, — ніхто не має цього права.

До цього додамо ще й таке. В умовах підсоветського життя ми, українські емігранти, не раз „вибирали” делегатів до Верховного Совету ССРСР та УРСРСР. Ми добре знаємо машину „демократичного” голосування в ССРСР, знаємо, як до урн самі члени комісії кидали залишки бюлетенів після голосування, щоб потім звітувати партії про 99,9% голосів, поданих за „бльоку партійних і безпартійних”.

ців! Він навіть підтвердив право кожного народу на відокремлення! Це звучить нині, як блюзнірство. Але так звучить тільки тому, що не було історичної нагоди реалізувати оту згоду переляканого могутньою силою неросійських народів червоного єдиноділля.

Українізація в УРСР була, з одного боку, відгомном періоду державності УНР, а з другого, наслідком внутрішньої нестабільності в московському Кремлі. Сили неросійських народів були в СРСР такі могутні, що в 1923 р. XII з'їзд московської компартії змушений був засудити великомосковський шовінізм. Аж через десять років, коли Сталін відчув власну силу, вислав на Україну русифікатора Хрущова. Журнал „Вільшовик України” в 1933 р. писав: „Фашистівські дегенерати запровадили насильну українізацію”... У 1938 р. цей же журнал, за травень, опублікував промову Хрущова в Києві, в якій він між ін. сказав: „Фашистівсько-німецько-польська банда зробила все можливе, щоб відділити Україну від великого Радянського Союзу, від серця нашої батьківщини — Москви...” А в червні 1938 р. на XIV з'їзді КП(б)У Хрущов заявив: „Відтепер всі в УРСР будуть вивчати російську мову...”

В англійській науковій праці Л. Пістряка „Великий тактик” (про Хрущова) наведені такі цифрові дані: в 1937 р. в школах з українською мовою навчання було 240 годин російської мови, а вже в 1939 р. було 390 годин у містах і 429 годин річно в селах. Нині дійшло до того, що — за цією ж книжкою, — наприклад, у м. Станіславові на 12 середніх шкіл 10 має російську викладову мову, а українську там вивчають лише як предмет.

Використовуючи необізнаність і подивугідну байдужість Західного світу до національної проблеми в СРСР (а кожна ігноранція згодом жорстоко мстить!), Москва пішла ще далі шляхом русифікації неросійських народів у Совєтському Союзі. Маскуючись мітичним „комунізмом”, Кремль поставив ставку на монолітну імперію, бо тільки тоді Москва могла б пробувати не пропагандивно, а реально кинути карту війни вільному світові, без страху, що українці, білорусини, грузини, казахи та всі інші народи обернуть зброю проти неї — свого зненавидженого гнобителя.

Тому, без огляду на голоси спротиву, що залунали в різних республіках СРСР. Хрущов, Сулов і Ко на останньому з'їзді партії в Москві затвердили валуєвську програму, в якій, між ін., сказано:

„... Розвинуте комуністичне будівництво означає новий етап у розвитку національних відносин в СРСР, характеристичний своїм дальшим зближенням націй, аж до досягнення їхнього повного злиття в одне...”

Пускаючи туман „десталінізації” та „ленінської моралі”, чорносотенний Центральний Комітет комуністичної партії вдруге проголосив сталінський тост, виголошений ним після світової війни: „Я п'ю за великий російський народ...”

Кувати за всяку ціну імперію — це єдине, що залишилось Росії, політичні гасла якої остаточно скраховали в самому Совєтському Союзі, і поступово крахують закордоном.

Московська шовіністична постанова 1961 року була підготована кількома попередніми „указами”. Зокрема постановою XXI з'їзду КПСС „Про зміцнення зв'язку школи з життям і про дальший розвиток системи народної освіти” (1959 р.), в якій підкреслювалось особливу важливість російської мови для всіх народів СРСР... Та постанова формально ніби дозволяє батькам вибирати самим, якою мовою моли б учитись їхні діти. Але насправді русифікаційний тиск зріс відразу ж після публікації того модерного валуєвського указу. Наведемо лиш один вимовний приклад: того ж року передплатники журналу „Будівництво й архітектура” (українською мовою, орган Державного комітету будівництва УРСР) одержав повідомлення, що від місяця вересня журнал виходитиме російською мовою під назвою „Строительство и архитектура”. І дев'яте число цього журналу вийшло вже російською мовою.

**

Громада — великий чоловік, — каже українська приказка. Народ — ще більший. Маври майже 600 років сиділи на спині Іспанії, але де вони нині?..

Було б помилкою твердити, що спротив русифікації і взагалі комунізації (безвірництво, матеріалізм тощо) ставлять в Україні якісь організовані сили, на зразок Спілки Визволення України, Спілки Української Молоді і подібних. Цей спротив іде з глибин народних мас. Так само, як у Білорусі, в Литві, в інших республіках. Нагору впливають яничари, кар'єристи, шкурники, запроданці — і всіляко підтакують московським указам і зайдом в Україні. Розперізуються русифікатори-письменники типу П. Безпощадного, П. Ушакова, О. Бродського, Т. Волгіна, В. Котлярова, М. Дубова та багатьох інших — членів Спілки Письменників України!.. (пишуть виключно російською мовою). З неприхованим цинізмом московський рупор в Україні — щоденник „Радянська Україна” — пише:

„... Зростає потяг народів СРСР до російської мови. Численні представники всіх соціалістичних націй прагнуть навчати своїх дітей у російських школах, передплачують газети і журнали, слухають радіопередачі російською мовою, прагнуть... розмовляти по-російськи в сім'ї... Тенденція до двомовності є прогресивною...”

(„Рад. Україна”, 13 квітня 1960, Київ)

І там же — московська програма на наступні роки щодо неросійських народів, їх мов і культур:

„... Посиллюється процес зближення соціалістичних націй. А це веде до того, що і в національних мовах усе більше й більше з'являється спільних слів, відмирають місцеві діалекти, посилюється роль російської мови, як мови зміцнення дружби народів...”

Всю пресу в СРСР облетіли оці цифрові дані — наслідок перепису населення СРСР в 1959 році: „60 процентів населення СРСР повсякденно розмовляє російською мовою... Для 13 процентів українців, 16% білорусів, 8% татар, 5% латишів російська мова — не тільки засіб міжнародного зв'язку, але й основне знаряддя культурного розвитку і творчості”.

Якийсь комуністичний талмудист, В. Русанівський писав:

„Марксизм-ленінізм вчить, що з повною перемогою комунізму на всій землі поступово відмиратимуть національні відмінності і людство зіллється в єдину націю... Зональна мова повинна стати рідною і єдиною мовою певного людського колективу, в який об'єднуються ряд націй... Зональні мови виникатимуть після повної перемоги комунізму...”

(„Літ. Газета", 28 липня 1959 р.)

У тій же газеті повідомлялось про всесоюзну конференцію з питань розвитку термінології, що відбулася в Москві:

„Надалі в галузі поповнення лексиконів національних мов новими термінами слід дотримуватись принципу мінімальних розходжень...”

Іншими словами, винесено постанову, за якою всі нові терміни в різних мовах народів СРСР повинні звучати так, як і в російській мові.

До якого нахабства доходять русифікатори України, видно особливо з видань для дітей. Беру перше-ліпше число дитячого київського журналу „Барвінок” — число 8 за серпень 1959 року. Ось список авторів цього числа: Горяєв, Дімаров, Бистрозоров, Петров... та різні переклади з російської. А якою мовою написані твори для дітей! Замість українського „вітрило” зустрічаємо тут „парус”, замість „яблуневий” — „яблучний”, замість „коробка” — „ящик”, замість „крицевий-сталевий” — „стальний”, замість „помаранчі” — „апельсини” і т. д. Всюди в „Барвінку” слідно напрям на русифікацію, на нівеляцію нашої мови, примусове допасування слів до московської вимови.

„Комсомольська Правда” (Москва) 28 січня 1962 р. проголосила новий набір юнаків і дівчат на будівництво в Сибір — українськомовна преса негайно ж підхопила той заклик. Тобто, знову тисячі нашої молоді мають покидати Україну і там, очевидно, денаціоналізуватись...

Червоний малорос, начальник відділу художньої літератури „Укркниги” в Києві Л. Куліниченко, його „шеф” Воробйов та компанія всілякими силами намагаються зменшувати тиражі українських видань:

„Не можна погодитись і з висловлюванням т. Куліниченка про те, що школи республіки уже повністю забезпечені потрібною для навчальних програм кількістю творів українських класиків. Насправді ж ще навіть не всі столичні бібліотеки мають вдосталь творів І. Франка, П. Мирного, А. Тесленка, М. Коцюбинського, М. Рильського, М. Бажана та інших...”

(„Літ. Газета", ч. 70, 1961 р.)

Школи-інтернати, куди заганяють українських дітей (батьки можуть лише кілька разів на рік їх відвідувати), московські мультиплікаційні фільми, російські дитячі пісні, дитячі книжки з Москви (дешевші від українських) — все це робиться з єдиною метою якомога скорше зрусифікувати молоде покоління українців, щоб потім заявити, що російська мова стала „зональною

мовою” і нею мусять говорити українці, білоруси та інші підкорені народи!

Посилене форсування Кремлем русифікаційної політики має важливу політичну підставу: Москві потрібні роботи, „совєтські люди”, яким байдужі і світова культура, і національні культури, і релігія, і загальнолюдські засади моралі... Це ті „скити”, якими Москва хоче піти на завоювання світу. А Захід удає, що нічого не діється, і ЮНЕСКО — замість всіма мовами світу видавати праці про нищення Москвою національних культур в СРСР та сателітних країнах, — видає байки Федіна...

**

Спротив русифікації постає стихійно: його диктує само життя. І не лише на території України, але й в Сибірі чи Казахстані, де українських артистів з УРСР носять на руках за ті кілька рідних наших пісень, що вони заспівають впереміш з обов'язковими московськими...

На захист прав української мови пролунало в пресі УРСР багато голосів у 1956-57 роках. Більшість із них стояли формально чи дехто й по-справжньому на плятформі комуністичній вчення Леніна. Вони покликались на писання В. Леніна, який твердив (коли було вигідно), що „марксистки заперечують потребу в єдиній державній мові, бо обов'язкова державна мова сполучена з примусовістю...”

Це дало підставу мовознавцеві Павлові Плющеві у 1957 році написати:

„Українська літературна мова, гнана і переслідувана царизмом, стала після Жовтневої революції мовою держави, школи, науки, літератури, преси, радіомовлення, театру і всіх галузей громадсько-політичного життя...”

(„Літ. Газета", ч. 86, 1957 р.)

Очевидно, автор писав про те, що мало б бути (якщо взяти до уваги, що формально Україна — держава та ще й член-засновник Об'єднаних Націй). Явно перебільшене твердження, але в ньому віддзеркалювалась вимога надати дійсних державних прав українській мові.

У 1958 р. в пресі УРСР відбулася цікава дискусія на тему рідної мови. Пролунали голоси про необхідність збагатити мову за рахунок привернення прав викресленим за Сталіна багатьом народнім словам і висловам. Був фотографічним способом перевиданий „Словар” Б. Грінченка (із досі забороненою українською літерою „г”). Київська „Літературна Газета” писала:

„Українські мовознавці залишаються ще в боргу перед громадськістю. Вивіреного і поповненого словника орфографічного української мови і досі немає... Чому не розповісти учням шкіл про красу рідної мови — в популярних брошурах?.. Кількість годин на українську мову слід збільшити... бодай до 4, як це було раніш...”

(„Літ. Газета", ч. 73, 1958)

В тому ж числі Яків Лановий, дарма, що він завжди цупко тримається партпрограми, вимагав від Міністерства освіти УРСР, щоб були надані права і змога

вивчати українську мову і літературу тим учням шкіл робітничої молоді, які не зобов'язані програмою, але „хочуть мати повноцінні знання” з рідної мови і літератури.

В редакційній статті „Рідна мова — наше багатство” (з цитатами із багатьох листів читачів) критикувалось тих учителів, які самі слабо володіють українською мовою, а беруться її викладати.

„Це стосується... і лекторів, дикторів, артистів, юристів, службовців державних установ... Словник українських синонімів дуже потрібний і нам, журналістам... Ніколи не слід послаблювати уваги до рідної мови, яка є національною гордістю нашою і невід'ємною ознакою державності!”

(„Літ. Газета, ч. 55, 1958 р.)

Та ось у 1959 р. — повіяв інший вітер, московсько-сибірський. Хрущов почав прилюдно висловлюватись про те, що, мовляв, мови то мови, але російська мова — це „загальнодержавна мова”... Згадуваний уже В. Русанівський, у плутаній статті „Нові перспективи розвитку національних мов”, заявив, що „запорукою розвитку нашої багатонаціональної культури є даліше збагачення і розвиток національних мов”. Але при цьому додав, що, мовляв, це не якась інша, а саме російська мова має збагачувати інші національні мови. І тому „треба пропагувати глибше знання російської мови, як засобу міжнародного ЄДНАННЯ” („Літ. Газета”, ч. 60, 1959). Вже й не „спілкування”, не джерело пізнання інших культур світу (?), а ЄДНАННЯ! Та справа, звичайно, не в Русанівському, а в наказі, який людяці типу Русанівського підхоплюють „страха ради”.

У 1960 році московський гиск у мовному питанні зріс ще більше. Але одночасно зростає і опір. Офіційній пресі довелося „пояснювати”:

„Деякі люди не зрозуміли об'єктивного процесу збагачення і зближення національних мов... Під приводом всемірного розвитку національної мови вони запропонували в Конституції республіки записати, що саме національна мова є обов'язковою державною мовою. Однак такі пропозиції нічого не мають з ленінізмом спільного, бо введення обов'язкової державної мови означає внесення елементу примусовості й нерівноправності мов...”

(„Радянська Україна”, 3-го квітня 1960)

Така словесна еквилібристика нічого не пояснює. Бо чому російська мова є державною і навіть „загальнодержавною мовою”, а в той час українська мова в українській республіці — не може бути державною? Що ж це тоді за держава?

Тому 1961 рік приніс ще більше голосів (і це ж тільки опублікованих у пресі УСССР) на захист української мови. кількох десятків красномовних прикладів наведемо кілька. Такі журналісти, як І. Глинський та С. Тельнюк принципово скритикували „Репертуарний кіносписок” Вінницького обл. управління „кінопрокату”, писаний безграмотними русотяпами, які живуть українським хлібом, але не вважають потрібним вивчити мову нашого народу. У тому друкованому списку були такі назви фільмів: „Достопримєства Пекіна” (треба

„Визначні місця Пекіну”), „Небезпечна безпечність” (тобто „Небезпечна безтурботність”), „Тульські ружейники” — треба „Тульські зброярі”, „Криси” — треба „Щури” і т. д., на всіх 100 сторінках видання!

Скочко з Рівного, Стадниченко з Харкова та інші з різних міст і сіл України запротестували через пресу проти справді дикого факту: випущений українською кіностудією фільм „Лісова пісня” за Лесею Українкою демонстрували у їх містах російською мовою! Один з них писав:

„Українська кінематографія повинна бути українською не лише за назвою, але за всіма ознаками!”

Інший скаржився:

„Від 1956 р. писав я до різних інстанцій про те, що в Харкові фільм українською мовою — це щось надзвичайно рідкісне... Невже ніхто з працівників нашої культури не розуміє всієї ненормальності такого становища?”

У числі 81 тієї ж газети було, щоправда, повідомлення, що якийсь А. Тресков у Рівному одержав догану, але кожному зрозуміло, що суть справи не в трескових, а в Москві.

В замітці „Може й дрібниці, але прикрі”, автор виступав проти спотворення української мови в різних перекладних шкільних підручниках, додаючи:

„Хто працює в школі, той знає, скільки потрібно зайвої праці і зусиль, щоб учні зрозуміли і вивчили такі правила...”

(„Радянська освіта”, ч. 57, 1961)

Багато громадян, як і в минулих роках, почали вимагати видання різних українських словників, зокрема „Російсько-українського фразеологічного словника”, українсько-німецького (і навпаки), словників фольклорних та мовних багатств України, латино-українського і українсько-латинського словника та інших.

Немов у відповідь запроданцеві Ю. Смоличеві, який в 1960 р. в московському „Молодом Коммунист'і” ч. 12 писав, що наша молодь „повинна знати ОБИДВІ РІДНІ мови — російську і українську...”, — редакція київської „Літературної Газети” наважилася опублікувати відкритий лист інженера-хіміка Євгенія Кузнецова з Москви. Ось уривки з цього листа:

„Коли будуть видані словники?

... З інтересом стежать за публікацією багатющих словникових матеріалів на сторінках „Літературної Газети” та українських журналів „Вітчизна”, „Прапор”. Але нам... не так легко дістати комплекти цих друкованих органів. Ще важче, треба гадати, дістати ці газети та журнали в Казахстані, на Кубані, Ставропольщині, в Причорноморському краї, де живе понад п'ять мільйонів УКРАЇНСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ.

... Не відмовте в люб'язності, повідомте, коли будуть видані дорогі словники фольклорних та мовних багатств України — цієї могутньої республіки, що в 1960 р...” і т. д.

(„Літ. Газета”, ч. 65, 1961)

Населення Києва та інших міст України почало спонтанно збирати пожертви: гроші, книжки, картини, музичні інструменти, українські народні одяги для драматичних гуртків тощо — і посилати ці подарунки на цілині землі, зокрема в Казахстан. Для тих українців, які під маскою добровільності були антинародною владою туди запроторені. Тільки для Кустанайської області Казахстану, де найбільше українців, вислано до 1 жовтня 1961 р. 30 000 книжок, а всього відіслано „землякам-цілиникам” близько 150 000 книжок.

„Бабуся принесла чималий стосик дитячих книжок: — Це від Сергійка Коваленка, онука мого. Він і дарує. — А один білявий юнак (у Києві) прийшов без книг: — Я відібрав штук з чотириста. Треба, щоб машиною під'їхали...”

(„Літ. Газета”, ч. 65, 1961)

В справу втрутилося Міністерство культури УРСР, щоб не дати цьому спонтанному рухові народної взаємодопомоги перерости „межі”. Тепер це Міністерство нібито само організовує посилку різних матеріалів для культурної праці українцям у Казахстані: воно контролює зібрані подарунки.

На нараді українських письменників для дітей, що відбулися на початку грудня 1961 р. в Києві, багато промовців вимагали від „Дитвидаву” та інших видавництв для дітей і молоді —

„... більше видавати творів, присвячених історії України, розширити розділи сучасної зарубіжної літератури, створити бібліотеку поезії для школярів..., а також видати тлумачні та перекладні словники для дітей”.

(„Літ. Газета” з 8-го грудня 1961 р.)

На збільшення русифікаторського тиску Україна, Білорусь, Литва, Естонія, Латвія, Грузія, Вірменія, — відповідають протизаходами, бо жадний народ у світі не піде добровільно на самознищення!

Тому й звичайний собі учитель в Україні, з села Золотоноші, Черкаської області, О. Скороход, виступив проти русифікаційної політики в Україні. Очевидна річ, він і на гадці не мав виступати проти влади, але сама життєва практика змусила цього вчителя заявити:

„Де дістати діафільми?”

„Я викладаю українську мову... Директор порадив мені використовувати на уроках діафільми. Ось, наприклад, ми вивчали оповідання про Цюлковського. Я показав портрети... Потім переглядали діафільми. Результати чудові.

Та ось ми перейшли до вивчення творчості Т. Г. Шевченка. Але в школі діалозитивних фільмів нема. Нема їх і в районі, і в області. Побували скрізь, де змогли — не дістали. Це і змусило нас через газету звернутися до Міністерства освіти УРСР...”

(„Радянська Освіта”, ч. 2, 1962 р.)

Ще не відомо, як зареагує на цей та подібні листи оте Міністерство, в якому загніздилися Волкови і Сєребряннікови... Відомо, однак, що у місті Боффало, в ЗДА, одна українська родина одержала діафільм (для

чарівного ліхтаря — показувати зображення на стіні) з України про Тараса Шевченка, з підписами... російською мовою!

Можна уявити собі становище українських підсоветських письменників, яким XXII з'їзд партії приобіцяв найдалі через 20 років знищити їхню рідну мову! Тому і відповідь працівників пера і взагалі національної інтелігенції пролунала скоро, спонтанно і в окремих випадках беззастережно відважно.

Ми помилялися б, якби твердили, що всі, хто виступив на оборону рідної мови — це люди націоналістичного типу, принципові вороги режиму. Тотальна більшість виступила на захист рідної мови просто тому, що це люди свого народу. Народу, за яким тисяча років історії, вікове змагання за право бути собою, творити рідну культуру, основним виразником якої є власна мова.

Наведемо кілька прикладів.

Молодий український поет Євген Гуцало у вірші „Рідна мова”, надрукованому в „Літ. Газеті” у 1961 році, пише:

О, рідна мово! Скільки в тобі віри
Мого народу в досвітки щасливі,
В життя прекрасне!

Як важку кормигу
Звалив народ на криж доріг минувшини
І розторочив, — розкуте слово
В собі відкрило нові барви й тони,
Нову гармонію.

Яке це щастя
Припасти пелюстками спраглих уст
До мови рідної — й багатшати душею!

Не раз критикований за націоналістичні „ухили”, хоч насправді автор антинаціоналістичних творів, Дмитро Павличко, і той заявив у вірші „Рідна мова”:

„Якби я втратив, Україно, очі,
[то міг би жити...”
Але не чуть твоєї пісні-мови —
Ото була б загибель, смерть моя!

А Петро Дорошко писав у поезії „Київ”, розвиваючи ідеї Тараса Шевченка та Івана Франка:

... Для нас же Київ — і сучасне
І те, що діялось в віках!..

Це вам, сучасники й нащадки,
Все вам належить, не комусь...
Твої джерела і початки
У ньому — Україно-Русь!

І наче карбовані з міді пролунали слова провідної поетки Нової Групи Ліни Костенко у вірші „Естафети”:

... Різні бувають естафети.
Воїни воїнам передають багнеті.
Майстри майстрам свої тасмниці,
Царі царям — укази й темниці.

Різні бувають естафети.
 Передають поетам поети
 З душі у душу,
 Із мови в мову
 Свободу духу і правди слово!..

Поетка закликає не розмінюватись на славолюбство і на вигоду, не впасти в двобої, бо „біль падиння озветься бодем в душі народу”.

Так не гаснуть в надрах українського народу безсмертні ідеї Тараса Шевченка.

Наприкінці 1961 р. і на початку 1962 року, „общесоюзна” преса з відчутним нервуванням почала накидатися на окремих працівників національних культур в ССРСР, посилено пропагувати ідеї „соціалістичної дружби” націй, включно із „злиттям” мов і культур народів. У московській облудній „Правді” відомий таджицький письменник Мірзо Турсун-заде, переслідуваний у минулому за націоналістичні ухили, вже пише про те, що —

„Сьогодні ми можемо з гордістю сказати, що у нас, таджиків, як і в інших братніх народів, існує дві рідні мови — своя національна і **РОСІЙСЬКА**. Саме завдяки російській мові наші народи „пріобіщілись” з російською і світовою культурою; завдяки російській мові і наші твори стають набутокм всіх інших братерських народів Радянського Союзу та за кордоном...”

(„Правда”, ч. 7, 1962 р.)

Турсун-заде знає, а з ним і таджицький та узбецький народи, що в минулому їх славний центр Вухара випромінювала на Сході велику культуру тоді, коли про Москву-Московію не було ще й мови: як говорити про те, чого не існувало? Тепер письменник мусить припинюватись перед загарбником, підтакувати русифікації, яка знищує його ж рідну мову й культуру, його народ. Партія починає не лише тиснути, але й погрожувати репресіями (Хрущов недавно обіцяв, що „ми можемо і провчить!”...). Становище загострюється.

ВИСНОВКИ

Саме тому ми, українці і представники всіх інших поневолених народів, повинні не гаючи часу вживати відповідних заходів на оборону рідних мов і культур. Велика і невідкладна проблема стоїть перед Українською Вільною Академією Наук і Науковим Товариством ім. Т. Шевченка, перед Українським Конгресовим Комітетом Америки, Комітетом Українців Канади, науковими і громадсько-політичними установами в країнах Латинської Америки, в Європі, в Австралії, де лише поселені українці. Треба великим фронтом, на спілку з іншими поневоленими народами та представництвами світової науки інших народів виступити перед Об'єднаними Націями, перед ЮНЕСКО, писати до провідників вільних держав світу; прохати чужинецької Академії Наук продискутувати проблему запланованого Московю геноциду національних мов і культур!

У програмі компартії записано, що з часом мають бути зліквідовані всі національні мови (очевидно, російська має привілей особливої мови, навколо якої ма-

ЕКОНОМІЧНА ТЕМАТИКА

Микола Велизківський

НОВИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ ССРСР

Большевики без перестанку проводять різні експерименти, і найбільше припадає їх на долю сільського господарства. Поминаємо експерименти з колгоспами і радгоспами. Останніми роками над селянами звисала загроза творення т. зв. агроміст — казармового характеру селищ, куди проєктував їх переселити Хрущов. З агромістами нічого не вийшло. А оце тепер хоче новий диктатор скасувати в сільському господарстві т. зв. травопільну систему, щоб на нових зораних площах сіяти зернові культури, горох, буряки, кукурудзу.

Нікіта Хрущов на нарадах сільсько-господарських робітників із запалом доказував, що тільки безпросвітні бюрократи і „рутинери” з наукових інститутів сільського господарства можуть бачити вигоду в травопільній системі. Тепер ці „мудрі вказівки” Хрущова на всіх просторах ССРСР прийнято, як геніяльне відкриття.

А проте, 25 років тому „батько всіх народів” Сталін, наказуючи запроваджувати травопільну систему, називав її „найбільш прогресивною”. Всіх, хто тоді насмілювався з цим не погоджуватися, нещадно переслідували.

Тепер новий московський диктатор повчає, що куди більше користи буде, коли засівати землю бобовими рослинами, горохом, кукуру-

ла б „організуватись” маніякальна світова мова!). Така геноцидна обіцянка стосується не лише України — а всіх країн світу. Тому українці мають нагоду підняти світовий Хрестовосний Похід на оборону національних культур, їх права жити і розвиватись в ім'я багатогранної вселюдської культури, великої саме своєю різноманітністю і різnorodністю.

Настав час діяти. Настав час мобілізації! Навіть політичним світовим чинникам легко доказати, що ліквідація національностей в ССРСР привела б до витворення типу людини — патріота Московщини і вільні народи втратили б тоді мільйони гаємних союзників по той бік заслони — неросійські народи, які дихають ненавистю до окупанта і чекають рішучих кроків світу свободи.

дзою, ніж тримати її під багаторічними травами. Ніби цього не знають самі селяни. Аж от знайшовся великий знавець Нікіта Хрущов, який відкриває Америку.

Дотепер в СРСР кругло 50% всієї ріллі було під різними сільсько-господарськими культурами, 20% — під парами, а решта, 30% — під багаторічними травами.

Ми не виступаємо в обороні травопільної системи. Ця система, особливо рекомендована советським ученим Р. Вільямсом, мала й має своїх прихильників. Травопільна система, як і всяка інша, має свої плюси й мінуси. Як ми вже згадували, Сталін запровадив її, як основну систему, в сільському господарстві. Нині Хрущов прихильників травопільної системи обвинувачує в усіх смертних гріхах.

Суть в тому, що так звані цілинні землі в Казакстані, на які Хрущов покладав стільки надій, себе не виправдали. Згідно з даними советської статистики, на цілинних землях пересічний урожай з одного гектара в 1956 році становив 10,6 центнера, в 1958 р. — 9,3, у 1960 р. — 8,4, в 1961 р. — 7,0. Така сумна картина щодо врожайності і на інших новорозораних землях.

Чим пояснюється такий спад урожайності? А причини цього такі: періодичні посухи, недостача вологості, а в зв'язку з цим ерозія, тобто видування найбільш родючого ґрунтового шару вітрами, цілком незадовільний обробіток землі і брак штучних добрив. До всього цього розорані за наказами Хрущова землі, що протягом віків були вкриті травами, коріння яких скріплювало ґрунт, нині нищиться т. зв. вітрами-суховіями.

Зі зменшенням урожаїв населення СРСР відчуває недостачу в продуктах сільського господарства, дармащо большевики кричать і пишуть про „ізобілія плодів земних”. Тож, щоб вийти з цього скрутного стану, Хрущов і вирішив, як „високоавторитетна в агрономії людина”, розв'язати проблему в свій спосіб, а саме: Тих 30% площі, яку засівають багаторічними кормовими травами, засіяти зерновими і бобовими культурами. Скільки то, мовляв, буде в СРСР додаткових харчів! Такі ж пророкування робив Хрущов, наказуючи розорювати цілинні землі.

Центральна советська газета „Правда”, а за нею й провінціальні газети, почали містити статті, в яких вихвалюється мудрість Хрущова і обчислюється користь, яку принесе скасування травопільної системи. 12-го лютого в „Правді” якийсь Сартаков пише: „Мабуть, не зовсім добре почувають себе тепер прибічники сумної пам'яті травопільної системи, якій Нікіта Сергійович завдав нищівного удару і теоретично і переконливою селянською арифметикою”. Директор радгоспу в тій же газеті пише: „За нераціональне використання угідь на нараді робітників сільського господарства Сибіру нас справедливо критикував Нікіта Сергійович Хрущов... Змінюючи структуру посівної площі, наш радгосп в найближчі два-три роки збільшить продукцію зерна в півтора рази, а м'яса — більше як у п'ять разів”... І так далі в стилі підлабузництва сталінських часів.

Проте, директор Української Сільсько-Господарської Академії Наук, Власюк, на нараді сільсько-господарських робітників у Києві, на закиди Хрущова, мовляв, науковці підтримують травопільну систему, заявив, що вони лише виконували постанову партії. Сказав він правду, але що з того? Адже відомо, що травопільна система була запроваджена з наказу Сталіна. І чи не танцював сам Хрущов перед Сталіним гопачка?

Нині можна бачити в „Правді” і „Ізвестіях” численні світлини, на яких директори радгоспів, голови колгоспів, робітники, агрономи, колгоспники „проробляють”, тобто вивчають з наказу секретарів партійних осередків промови Хрущова проти травопільної системи. На цих світлинах обличчя робітників змуджені, байдужі і тільки деякі виявляють „ентузіязм”. Достойно так, як було за Сталіна.

Ще раз зазначуємо, що ми не виступаємо в обороні травопільної системи. Кожна сільсько-господарська система має свої позитиви й негативи, залежно від району, підсоння, ґрунту, добрив, машин і наявності робітної сили. Отже, щоб перевести в життя наказ нового „хозяїна” Хрущова, треба достатньої кількості тракторів та інших сільсько-господарських машин. А чи є вони в такій кількості? Про недостачу рільничого реманенту вже давно алярмує советська преса. Та й з року в рік розорювані землі, коли не вкладати в них добрив, дадуть вреш-

І к е р.

ПОМІШАННЯ ЯЗИКІВ

Фейлетон

В неділю, 8-го квітня, заіснували в Нью Йорку дивні, а не витлумачені події. Якби воно скоїлось, скажемо, тиждень раніше, тобто в неділю 1-го квітня, ну, то ще півбідни: тоді можна б звалити всю вину на „Першого Априля”, що то він таке напсотив. А то ж, кажу, сталося 8-го квітня, тиждень пізніше.

Що ж таке сталося? — питаєте. — Конфюз вийшов. В ту саму святую неділеньку, в тій самій залі „Фешин Інституту” відбулися дві культурні імпрези: польська і українська. Польська пополудні, українська везором. Українці давали концерт на гость Тараса Шевченка, співав хор „Кобзар” із Філядельфії, диригував д-р Антін Рудницький. Поляки ж мали свою веселу ревію, в якій брала участь співакка з Лондону, пані Рената Богданська, що є в цивілю дружиною польського генерала Андерса, а походить з українського священникого роду Яросевизів.

От, на цьому, так сказати, тлі вийшла моїєрська комедія помилок, або зортзнащо. Помішалися людям години, тікети, імпрези, а декому то й національна приналежність... Дивний, однаге, факт, що на наш концерт не заблукав жаден поляк, натомість заблукало кіль-

ті ті самі наслідки, що й цілинні землі. Отже, треба величезної кількості природних і штучних добрив, яких тонаж в СССР бракує. А крім того, де взяти робітних рук для новорозораної ріллі?

От таке безголов'я нині в Советському Союзі. „Непогрішимий” Хрущов переводить новий експеримент, який буде коштувати не тільки поту, але й здоров'я багатьом тисячам підсоветських громадян, в тому числі й синів та дочок нашої дорогої Батьківщини.

коро українців, що показали при вході... польські тікети, закуплені в передпродажі...

Потім було їм трохи ніяково, коли пан Пастушенко з'ясував їм, що ці квитки були добрі на польську ревію, а на концерт „Кобзар» — Кобзареві” треба купити інші. Дехто вспів передбажливо вимотатись з ситуації і втік, а декого таки притиснули до муру і мусів ще раз платити.

Ще більш загадкова афера вийшла пополудні, приперла більша скількість українців, теж, уявіть собі, з польськими тікетами! Цікаве й те, що вони зовсім не робили квестії з того, що попали не на ту оперу, а радо залишились на польській імпрезі...

Правда, не обійшлося без відокремлених „ексидентів”. Так, один знаний і активний український патріот з провінції, показав, ідуку на польську ревію — український квиток вступу на концерт „Кобзаря”!

— То не ест гуд, проше пана, — сказав полячок, що впускав на залю.

— А то ест гуд? — спитав наш патріот і витягнув польську „програмку”.

Виявилось, що гість з провінції забезпечив себе квитками на цілий день, то знажить польськими, і українськими, та й ще знайшов зас заскозити до німецького кіна. Він, між іншим, приїхав до Нью Йорку на власних харгах, тобто взяв собі солідний підвезірок, щоб у перерві між польською ревією та українським концертом, підкріпити надцерблені сили.

Як довідуємось, співакка з Лондону, пані Рената Богданська, була трохи ображена на місцевих українців, що не привітали її квітами, як це сталося під час її концерту в 1957 році. Саррі... Цим разом всі квіти сколектували цілком заслужено гості з рідної Філядельфії.

У СВІТЛІ ФАКТІВ

П. Добрівлянський

„УКРАЇНА В ДРУГІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ”

(З приводу появи Збірника)

Свавільне натягання фактів

При об'єктивному досліджуванні правди строге зіставлення фактів і точне подавання вживаних цитат має засадниче значення. Це повинно бути відоме й авторці цієї статті, але вона цю вимогу цілком ігнорує. Вона пише таке: „І тут від самого початку (німецько-московської війни) до голосу приходить Українська Повстанська Армія під проводом от. Тараса Бульби-Боровця.” А трохи далі пише, що „на весну 1940 р. Т. Бульба-Боровець переходить нелегально советський кордон і організує повстанчі протибольшевицькі відділи під назвою „Поліська Січ”. З вибухом війни ці відділи нараховують вже понад 10.00 вояків”. Ну, то як же справді називалася та формація Т. Бульби-Боровця, „Українська Повстанська Армія”, чи „Поліська Січ”?

Ми знаємо, що вона називалася „Поліська Січ”, а не „УПА”, і це повинна авторка знати, бо це подають документи організації полк. А. Мельника, а в офіційному збірнику організації п. з. „ОУН 1929-54” на стор. 333 знаходимо дослідний текст документу, в якому говориться, що „Обидві сторони (т. зн. Бульба і ПУН, — П. Д.) вирішують слідуєчу постановку справи: 1. Створити на терені Полісся, неопанованого жадним з окупантів, військову революційну базу, оперту на піддержку українського громадянства. В розбудові тієї бази мають змогу взяти участь всі самостійницькі українські сили. Основою цієї акції треба вважати Поліську Січ... 3. Не входити... в безпосередні збройні сутички з німецьким окупантом.”

З цього документу організації полк. Мельника здоровий розум мусить робити такі висновки: 1. Не „Українською Повстанською Армією”, але „Поліською Січчю” звалася організація Бульби-Боровця, бо так її по-слідовно називається в тому та інших документах, а назви „Українська Повстанська Армія” ніде в тих документах для окреслення організації Бульби-Боровця не вживається. 2. В тому документі говориться виразно, що Бульба і провід організації полк. Мельника рішають щойно створити військово-революційну базу, значить — „Поліська Січ” ще нею не була. 3. В основу запланованої акції ставиться виразно „Поліську Січ” і ані словом не передбачається змінити її назву на „Українська Повстанська Армія”. 4. Бульба і Провід організації полк. Мельника виразно постановляють, що організована ними військова частина бодай „до певного часу” не сміє входити в збройні сутички з німецьким окупантом. (Про те, що робила в дійсності „Поліська Січ”, свідчить у тому ж збірнику „ОУН 1929-54” на стор. 157 Д. Андрієвський, член Проводу організації полк. Мельника: „Постава українських пар-

тизан, згуртованих в Поліську Січ” під проводом от. Тараса Бульби. Вони співпрацювали літом 1941 року з німцями при очищуванні Полісся від червоних банд”).

Отже, на якій підставі авторка твердить, що відділ Бульби-Боровця звався „Українська Повстанська Армія”? Навіщо фальшувати історію і натягати факти? Навіщо затруювати студентські душі, які хочуть пізнати правду, фальшуванням?

Деяку дезорієнтацію могло внести твердження Д. Андрієвського, подане в книжці „ОУН 1929-54” на сторінці 157: „На серпневій нараді у Львові Т. Бульби з членами ПУН О. Сенником та М. Сціборським, вони уклали плян перетворення Поліської Січі в Українську Повстанську Армію”. Але й із цього виходить зовсім ясно, що до того часу формація Бульби-Боровця Українською Повстанською Армією не була, ані назвою, бо назва її була „Поліська Січ”, ані суттю, бо, як свідчить той же член проводу організації полк. Мельника, Д. Андрієвський, вона співпрацювала з німцями, а Українська Повстанська Армія вела збройно-політичну боротьбу проти всіх окупантів України, отже проти большевиків і проти німців, а не проти большевиків з німцями, чи проти німців з большевиками. „Поліську Січ” — каже Д. Андрієвський — мали щойно перетворити в Українську Повстанську Армію.

Але й це твердження Д. Андрієвського має значення тільки як вислів переконання та підтвердження об'єктивного факту, що „Поліська Січ” Бульби Українською Повстанською Армією не була, а щоб нею стати, то її треба було перетворити. Бо далі твердження Д. Андрієвського, що постанову перетворення „Поліської Січі” в УПА тоді було таки прийнято, не відповідає правді і переконливо заперечене документом у тому ж самому офіційному збірнику організації полк. А. Мельника, який ми згадували. В тексті домовлення Бульби-Боровця з проводом організації полк. А. Мельника немає ніякої згадки про таке рішення перетворити „Поліську Січ” в Українську Повстанську Армію. Назви „Українська Повстанська Армія” там ні разу не вживається, а по суті постановляється „не входити в збройні сутички з німцями”. Значить, свос твердження Д. Андрієвський зродив уже на еміграції самовільно, підсунувши її під постанову з серпня 1941 р. явно всупереч текстові тієї постанови. А тому кожен об'єктивний дослідник, керуючись здоровим розумом, мусить таке твердження, що явно суперечить текстові постанови, визнати фальсифікатом і відкинути його.

Та авторка доповіді, про яку мова, безкритично повторює всі твердження однієї партії та ще й підфальшовує історичні факти. І коли навіть партія, якій вона беззастережно вірить та на якій свідченнях спирає всі

свої твердження, подає переконливі документи і свідчення з серпня 1941 р. про те, що формація Бульби-Боровця бодай до того моменту „Українською Повстанською Армією” ні своєю назвою, ні своєю суттю не була, бо її назва звучала „Поліська Січ”, а її дією було помагати німцям в боротьбі з большевицькими партизанами, то авторка доповіді не хоче знати цих документів і підсовує українським студентам свою власну (піддану їй) версію-фальшивку, нібито вже від перших днів німецько-большевицької війни існувала й діяла „Українська Повстанська Армія” під проводом от. Бульби-Боровця, яка „з вибухом війни... нараховувала... вже понад 10.000 воляків”.

До джерел для висвітлення тих подій революційної ОУН авторка доповіді поставилась легковажно, а не раз то й злобно. Наприклад, вона вириває одну постанову Другої Конференції революційної ОУН, в якій говориться: „Критику німецької політичної господарської системи ведемо шляхом роз'яснювальної пропаганди серед мас, боротьби з вислужниками й опортуністами”, отже постанову, яка виразно відноситься до господарської системи, що її впроваджували в Україні німці, та до тих українців, які піддержували ту систему, і робить такий висновок: „Ці постанови вказують, що з початком 1942 р. ОУН (Б) ще не була готова до повстанської боротьби”. А далі: „Весною 1943 р. ОУН (Б) переключається також на відкриту боротьбу з німцями і большевицькими партизанами”, А тим часом документи і факти, явно суперечать цьому твердженню і таким „висновкам”, але вона їх просто промовчує.

А чейже в постановах Першої Конференції революційної ОУН в вересні 1941 р. говориться виразно в точках е, є і ж про пропагандивно-роз'яснювальну підготову до активної боротьби з німецьким окупантом, про розкриття німецьких плянів поневолення і колонізації України, про таку ж акцію проти нових намагань большевизації українських теренів, що її проводять на-силані Москвою в Україну агенти й партизанські диверсійні групи; (є) про збірку та магазинування зброї; (ж) про вишкіл нових провідних кадрів для визвольної боротьби”.

Чому ж тоді, коли шукається об'єктивної правди, промовчується цей промовистий документ-деклярацію революційної ОУН про збірку й магазинування зброї та про вишкіл військових кадрів для боротьби з німецьким окупантом у тому періоді, коли от. Бульба-Боровець, згідно із свідченням члена ПУН Д. Андрієвського, із своєю „Поліською Січчю” співпрацював з німцями, а на нараді Бульби з членами ПУН виразно постановлялося, що організовані ними військові відділи, які повинні „давати азиль усім загрозеним самостійникам та місця їхнього безпечного перебування”, мусять не входити в безпосередні збройні сутички із німецьким окупантом”?

Отже якщо прийняти, що в тому часі, тобто в першому році німецької окупації, ні революційна ОУН, ні організація полк. А. Мельника, ні Бульба-Боровець із своєю „Поліською Січчю” не були ще технічно готові до зачіпних боїв з німцями, то хто з них трьох, на підставі цих документів, був готовий морально-політично

до відкритої збройної боротьби з німцями — той, хто співпрацював з німцями і в таємному внутрішньому договорі з партнером застерігався проти збройних зударів з німецьким окупантом, чи той, хто ясно говорить про військову підготову до збройної боротьби з німецьким окупантом?

Така сама постава авторки доповіді й до самих фактів. Вона, наприклад, признає факт, що вже в жовтні 1942 р. з ініціативи революційної ОУН був організований перший відділ УПА на Поліссі і перша сотня УПА на Волині і що 7 лютого 1943 р. був уже зведений одним із цих відділів УПА відвертий бій з німцями, але робить навмисно фальшивий висновок, що „весною 1943 р. ОУН (Б) переключається також на відкриту боротьбу з німцями і большевицькими партизанами”. З чого переключається — відвертих боїв з німцями на відкриту боротьбу з німцями? Чи може з відкритих боїв з большевицькими партизанами на відверту боротьбу з большевицькими партизанами? Адже й обидва командири перших відділів УПА, Качинський-Остап і Перегійняк-Коробка не лише зводили бої з большевицькими партизанами і німцями, але й загинули в тих боях з німцями ще перед початком весни 1943 р. То як же це виходить, що обидва вони, як командири відділів УПА, звели низку боїв з німцями й большевицькими партизанами і згинули в боях з німцями, не вспівши „переключитися на боротьбу з німцями й большевицькими партизанами”?! Вони ж обидва були провідними членами революційної ОУН і діяли з доручення революційної ОУН. Чи ж не протестує здоровий розум кожної людини, не притьмарений чадом партійної злоби, проти такої логіки і такого підходу до фактів!!

Конфронтація джерел

Кожному дослідникові відомо, що для певних висновків конечна конфронтація джерел, особливо тих, якими користується дослідник. Мусіла б знати цю важливу засаду наукової праці й доповідачка, оскільки вона студентка університету. Та коли б вона схотіла пошанувати цю вимогу наукової праці, тоді її мусіло б було застановити хоч би таке зіставлення „документів” одної і тієї самої організації полк. А. Мельника.

У збірнику „ОУН 1929-1954” кількома наворотами подано, що вліті 1941 року прийшло до певного узгіднення між Бульбою-Боровцем і проводом організації полк. А. Мельника, у висліді чого, як подає доповідка, „5 серпня 1941 р. підписано спільну умову, згідно з якою всі військові кадри ОУН-М вливаються в УПА (тобто в „Поліську Січ” — П. Д.). Вже зразу відходять на Волинь старшини Домазар, сот. Терлиця, пор. Кедюлич та інші. Серед них вирізняється Олег Жданович, який згодом стає шефом штабу УПА”. А у виданій тією ж організацією полк. Мельника брошурі О. Шуляка „В ім'я правди” на стор. 12 подано: „Бульба зменшував свої відділи, як міг, і коли 16 листопада 1941 р. німці в Олеську розв'язували „Поліську Січ”, то це вже було лише кілька сотень. І зброю склали лише вони — решта розійшлася по хатах, заховавши зброю”.

(Продовження буде)

З ПРЕСИ

ДЛЯ КОГО КУЄ МЕЧІ п. ШЕМЕРДЯК?

Дорогою логічної дедукції давненько зміркували ми, що неперебірчивий в засобах п. Шемердяк, під „високим протекторатом” чікагівського хронікаря п. Куропася рішив повести „твердий курс” супроти Визвольного Фронту.

Це значить, що він і Куропась кинулись видумками, наклепами, перекручуванням, антинаціоналістичними методами плюгавити прихильників і діячів Організації Українських Націоналістів-Револуціонерів.

Навіть смерть Голови Проводу з рук агентів Кремля не привела до застанови в обличчі маєстату смерті, але навпаки у зв'язку з нею п.п. Шемердяк і Куропась поширювали огидні вигадки, підозри, брудні наклепи на немилих їм „бандерівців”.

Здавалося, що та людина втратила глузд. Виглядало це на роботу на замовлення наших запеклих ворогів.

І справді, хоч як з початку було незрозуміло, для кого, пощо це робить п. Шемердяк та його покровитель п. Куропась, то за кілька місяців виявилось, що мечі обоюдні, що затруєні стріли, що амуніцію „продукують” ці борзописці для... комуністичної преси.

Дуже покvapно почали цитувати Шемердякові наклепи „За синім океаном”, „Вісті з України” і „Українські Вісті”.

Так то „журналіст” з „Самостійної України”, органу ОДВУ найшов своїх покровителів.

І ось, напр., „Українські Вісті” з Нью Йорку з 22 лютого 1962 р. на стор. 2-ій, в статті „Націоналістичний лицемір” пишуть про „страхітливі злочини супроти українського народу буржуазних націоналістів” та ще й підкреслюють, що ті „відомості походять не з комуністичних джерел, але з рук ваших націоналістичних побратимів (!) в журналі „Самостійна Україна” за вересень минулого року, де пан В. Шемердяк в статті „Шлях до загибелі” між іншим пише...” І далі йдуть цитати з статті, точніше огидної лайки п. Шемердяка.

„Українські селяни голосилися до большевиків по зброю, щоб при допомозі цієї зброї винищувати рештки бандерівців”. Чи може таке писати нормальна людина? „У Дерманській ма-

сакрі, що її влаштувала служба безпеки партії Бандери...” і т. д.

Чи думав п. Шемердяк, про що він писав? Чи мусів так писати, запродавши чортові душу, чи він з глузду зсунувся?

„Політичній еміграції — український народ не вірить” — потираючи руки від злорадної втіхи, наводять слова сумної слави редактора офіціозу ОДВУ — ньюйоркські червоні редактори.

Звідси ясно для кого кує мечі п. Шемердяк. Що ж на те його протектор Куропась? Чи він теж „служить”? Що на те Центральна Управа мельниківської ОДВУ? Чи вона солідаризується з Шемердяком чи засуджує його „твердий напасницький курс”?

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ 25-го ВІДДІЛУ ООЧСУ
В РОЧЕСТЕРІ, Н. Й.

20-го січня ц. р. відбулися в залі Українського Дому річні Загальні Збори 25-го Відділу ООЧСУ в Рочестері.

Збори відкрив інж. Теодор Чернописський, як голова Відділу, а далі проводила ними Президія в складі: Остап Захарків — голова і Микола Гудзоватий — секретар.

На основі згаданих звітів для привних членів, було ясним, що Управа 25-го Відділу ООЧСУ вив'язалася зі своїх обов'язків добре, і вони уступаючого голову інж. Т. Чернописського за його совісну кількарічну працю одногolosно вибрали почесним головою Відділу. Це був гарний жест, з якого можна було пізнати, що членство вмiє оцінити жертвенну працю для добра загалу.

На пост голови нової Управи Відділу вибрано О. Бойка, а на пост секретаря П. Данилишина. На інших постах в Управі залишилися ті самі випробувані люди. Віриться, що праця Відділу буде розвиватись успішно, якщо вдасться приєднати більше членства і зактивізувати деяких давніх членів, які фігурують тільки на папері.

На цьому місці треба згадати про віче, яке відбулося 4 лютого 1962 р. і було підготоване уступаючою Управою. Це був організований протест проти убивств москалями провідників українського визвольного руху — С. Петлюри, Є. Коновальця, Л. Ребета і Ст. Бандери. На тому вічі також затавровано виступ державного секретаря ЗДА Діна Раска, в якому він Україну потрактував, як „історичну провінцію Росії”, з причин тільки йому відомих. На протестаційному вічі ред. Ігнат Вілинський виголосив добре опрацьовану доповідь, яку привані вислухали з глибокою увагою. Ухвалені на вічі резолюції, в яких навітлено українську проблематику, вислано сенаторам стейту Нью Йорк, місцевим конгресменам, посадникові міста Рочестеру та державному департаменті.

(Продовження з 2-ї стор. обкладинки)

По \$3.00: Яр. Косановський, Гр. Антонів.

По \$2.00 — Василь Мороз.

По \$1.50: Теод. Бучак, М. Гладкий.

По \$1.00: І. Сусь, О. Войтків, Теод. Гринів, Юр. Микитин, Яр. Коструба, М. Василик, К. Кифор, Антоніна Кондзьола, В. Батюк, І. Антонішин, О. Рожій, К. Волошин, М. Кіра, В. Натина, І. Роїк, М. Задор, І. Павелчак, О. Паращак, М. Король, М. Ганущак, В. Лавро, В. Андрушко, Ол. Волошин, М. Чубак, В. Комаляк, М. Кукурудза, М. Когут, П. Прийма, Ст. Курнявка, А. Евін, Ст. Сипняк, Л. Галецька.

Збірщик Дмитро Залізник, збіркова листа ч. 26, \$21.00.

По \$5.00 — Д. Залізник.

По \$2.00: Е. Королюк, В. Баран, І. Кошарук.

По \$1.00: Г. Сенів, М. Лучків, С. Благий, В. Расяк, І. Щудло, С. Карпук, В. Кузик, А. Вацяк, М. Твердовський, І. Книш.

Збірщик І. Мигдаль, збіркова листа ч. 39, \$41.00.

По \$5.00: В. Мантика, „Нова Фортуна”, П. Беренда, М. Габюк.

По \$3.00 — В. Кожух.

По \$2.00: І. Мигдаль, М. Гориславський, М. Пирський, М. Грабар, К. Лис, Лозинський („Карпати”), І. Гірняк, Р. Підгородецький, Ю. Мачула.

Збірщик Дмитро Залізник, збіркова листа ч. 40, \$26.00.

По \$5.00: Д-р Ю. Кушнір, д-р О. Латішевський, Т. Підгородецький.

По \$2.00: К. Пиль, І. Демків, М. Вітенко.

По \$1.00: І. Семків, С. Щевинюк, С. Федоляк, В. Ковальський, Віра Удич.

Збірщик Степан Благий, збіркова листа ч. 42, \$2.00.

Збірщик Богдан Кормелюк, збіркова листа ч. 45, \$5.00.

ВІДДІЛ ООЧСУ ГАРТФОРД — \$135.50

Збірщики: Євген Радіо, збіркова листа ч. 71, \$34.00, Іван Заставський, листа ч. 72, \$34.50, Іван Полотнянка, листа ч. 73, \$14.00, Олекса Гумень, листа ч. 74, \$7.00, Іван Заставський, листа ч. 75, \$17.00, А. Наконечний, листа ч. 79, \$6.00, Семен Кравець, листа ч. 80, \$23.00.

ВІДДІЛ ООЧСУ ЧКАГО ПІВНІЧ — \$522.50

Збірщики: Василь Фіняк, Григорій Косович, Степан Скробач, Василь Голод, Володимир Левицький, Петро Сарапук, Марко М., А. Козяк, М. Дереш, Олександр Мартинюк, В. Кулик, Іван Тельвак, Михайло Вульчак, Павло Вілій, Теодор Фірцович, Е. Панчишин, Василь Вояневич, Петро Баран.

Збіркові листи від ч. 111-135.

По \$10.00: П. Петрушевський, С. Коцелко.

По \$6.00 — К. Троян.

По \$5.00: І. Романюк, Р. Кобилецький, Г. Косович, С. Цвик, Г. Лучків, В. Голод, Ю. Мартин, С. Вересь, 131-ий Відділ УНС, В. Левицький, П. Сарапук, О. Рудий, Рожан, І. Лемішка, П. Фуртак, М. Левицький, Сорочак, П. З., Н. Троян, Т. Покидайко, М. Малецький, І. Фіта, С. Гладкий, М. Дерен, О. Мартинюк, Р. Мартинюк, І. Лосянович, І. Гулик, В. Кухта, М. Левицький.

По \$4.00 — В. Дмитраш.

По \$3.00: П. Баран, В. Вочневич, М. Грубий, В. Лаврів, П. Р., М. Вульчак, М. Сарабин, М. Гальчишак, І. Лапка, П. Вихрій, Пешко, П. Сень, Г. Хомляк, П. Турчин, І. Ковальчук, І. Михальцевич, І. Сахаревич.

По \$2.00: С. Скробач, А. Гнитка, Пелех, І. С., М. Протиняк, В. Косик, Л. Воднар, М. Дорошук, Пицько, С. Мартинюк, Прокопишин, І. Запужляк, О. Заславський, М. Колодій, П. Савка, С. Дерен, І. Стеців, П. Савицький, Овшанський, А. Козяк, К. Лісевич, С. Гулик, О. Кох, О. Хіч, М. Франків, М. Глиняський, Ю. Голубович, П. Семків, І. Воробець, М. П., Дрогомарецький, М. Дерен, С. Машник, В. К., Ф. О., К. Захар, Васько, Вершиш, Й. П., два підписи нечиткі, Вінник, Стасюк, Вітович, О. Головатий, В. Бардигула, І. Телвак, Т. Дацьків, Х. Козій, М. Рибка, С. Павляк, В. Цибак, П. Вілій, С. Панчишин, В. Кулик, Г. Лучків, М. Коваль, П. Бо-рух, М. Ванкевич, С. Осика, І. Гаталюк, О. Вахула, О. В., В. Каламай, В. Тимчина, С. Гринещак, І. Ватіг, С. Заверуха, Т. Фірцович, А. Дмитришак, М. Дидина, С. Козяк, П. Скучак, М. Маціканич, М. Гнатів, Швачук, Рачкевич, І. Коваль.

По \$1.00: Т. Рибка, В. Клім, В. Томко, П. У., Т. Шпікула, В. Мосяк, М. М., А. Тимчук, І. Максимович, Я. Годованець, Н. Абрамюк, П. Гасюк, П. Вець, І. Марчук, П. Свितюк, С. Запужляк, С. Стадник, М. Остапчук, М. Струсь, Д. Заболотний, М. Вобко, І. Свितюк, І. Колодій, П. Цап, С. Зазуляк, С. Вабій, П. Любачевська, М. Хомяк, підпис нечиткий, П. Запужляк, О. Запужляк, В. К., Д. Лісний, М. Марчук, П. Кружак, М. Гуліняу, Ю. Виланич, Голяш, Гаврик, А. Панчишин, А. Шевченко, М. Кобель, А. Любинюк, підпис нечиткий, А. Зборик, М. Семків, С. Василик, С. Чучук, І. Дрозд, Косаревич, Яцків, А. Дорсура, І. Мартин, М. Федорів, М. Уніят, М. Кін, А. Родич, П. Матійдів, І. Матус, Я. Лоїв, П. Бегін, підпис нечиткий, М. Луговий, М. Косар, П. П., два підписи нечиткі, І. Гаврик, А. Гаврик, О. Острижнюк, П. Цяпало, В. Костюк, І. Коваль, М. Лучак, М. Ключенко, М. Талко, Н. Н., Ф. Колодишин, І. Черниш, І. Гарвас, П. Гнитка, М. Габлів, Т. Боремець, Магур, І. Ліщинський, Д. Васік, Я. Явчук, Цімура, П. Костів, І. Яник, В. Ващук, В. Савчак, Т. Вахула, Ю. Віла, Л. Віла, Т. Вілій, Ю. Лучків, А. Лучків, П. Лучків, Тринзолин, П. Костів, М. Опалюк, В. С., Настич, Простисяк, Верещак, Пицько, М. Т., М. К., М. Туркевич, І. Козак, Я. Ведзись, Попадюк, І. Колтавий, С. Свербинський, М. Гриневич, М. Кузьмин, П. Мазар, В. Федянський, М. Ващук, В. Галушка, В. Буда, М. Віда, М. Скробач, підпис нечиткий, М. К., В. Фіняк, Ківаш, Т. Олійник, Туркевич, Гонсьор, Семчук, А. Тринзолин.

По \$0.50: Кралька, Д. Д., І. Д. Дрібними 45 центів.

ВІДДІЛ ООЧСУ ЙОНКЕРС, Н. Й. — \$48.70

Збірщики: І. Форошівський, Теодор Шмагай, Степан Гаврилук.

Збіркові листи ч.ч. 166-170.

По \$3.00: В. Коверко, С. Гаврилук.

По \$2.00: М. Сидор, Т. Шмагай.

По \$1.00: І. Хоманчук, М. Шашкевич, О. Щур, О. Дашко, М. Зварич, М. Поступак, О. Кулинич, П. Шкафаровський, П. Костечко, С. Шулган, Д. Глушко, Д. Кухтенко, В. Бек, І. Дошна, І. Форошівський, Т. Коринь, П. Ревак, О. Кудрик, С. Коцур, О. Дудар, О. Васильчак, О. Латіш, С. Ривак, І. Матушкевич, З. Ціховлаз, В. Подоляк, Ю. Ковальчик, К. Мельничук, І. Сивик, В. Кравець, В. Сметанюк, І. Коц, І. Хомяк, О. Зи-

вочко, С. Рибак, А. Павельчак, М. Поповіч, М. Пеньович.

М. Гаврилук — 70 центів.

ВІДДІЛ ООЧСУ ДЖЕРЗІ СІТІ, Н. ДЖ. — \$46.00

Збірщик Григорій Бура, збіркова листа ч. 171, \$23.50.

Збірщик Григорій Бура, збіркова листа ч. 172, \$ 8.00.

Збірщик Григорій Бура, збіркова листа ч. 173, \$14.50.

ВІДДІЛ ООЧСУ АМСТЕРДАМ, Н. И. — \$15.00

Збірщики: Осип Пащак і Мирон Кривулич., збіркова листа ч. 198.

По \$2.00: Осип Пащак, Семен Когут, Іван Коваль, Матвій Мелешко.

По \$1.00: Іван Пастернак, Теодор Федаш, Мирон Кривулич, Петро Мажак.

Збірщик Мирон Свідерський, збіркова листа ч. 196.

По \$2.00 — Мирон Свідерський.

По \$1.00 — Володимир Варшона.

ВІДДІЛ ООЧСУ БАЙОН, Н. ДЖ. — \$24.00

Збірщик Михайло Голубець, збіркова листа ч. 201, \$24.00.

ВІДДІЛ ООЧСУ ТРЕНТОН, Н. ДЖ. — \$47.00

Збірщик Зенон Федорович, збіркова листа ч. 206.

По \$5.00: Зенон Федорович, Василь Бойчук.

По \$1.00: Микола Лукасевич, М. Кузів, В. Сидор, І. Дума, Мик. Колодій.

Збірщик Степан Білик, збіркова листа ч. 207.

По \$2.00: Степан Білик, Дмитро Максимів, М. Кузів.

По \$1.00: Мих. Волинець, І. Понятишин.

Збірщик Степан Саган, збіркова листа ч. 208.

По \$2.00 — Степан Саган.

По \$1.00: Мик. Колодій, Мик. Шлапак, Р. Максимів, О. Яскір, Олекса Пліщук, Мих. Пиль.

Збірщик Михайло Шевців, збіркова листа ч. 209.

По \$4.00 — Михайло Шевців.

Збірщик Іван Галик, збіркова листа ч. 210.

По \$5.00 — Іван Галик.

По \$2.00: Андрій Галайдіда, Євген Гец.

По \$1.00: Любомир Лямпіка, В. Маркевич, І. Фурик.

ВІДДІЛ ООЧСУ АЛЛЕНТАВН, ПА. — \$51.00

Збірщик Михайло Путько, збіркова листа ч. 235.

По \$3.00 — Білінський Олександр.

По \$2.00: Стасів Іван, Іванів Михайло, Муха Степан, Гудз Дмитро, Федорак Іван, Мотрук Прокіп, Лепета Осип, Богуш Григорій, Поптик Василь, Зазворський Іван.

По \$1.00: Белзецький Михайло, Романишин Петро, Боцко Микола, Петровський Степан, Пукшин Микола,

Ганич Іван, Гузар Іван, Проць Андрій, Гентіш Любомир.

Збірщик Михайло Іванів, збіркова листа ч. 232.

По \$1.00: Ядловський Іван, Олещук Роман, Мотрук Іван Марущак Павлина, Ковальський Іван, Голод Степан, Костик Петро, Баранчак Михайло, Кузьмяк Василь, Дутченко Борис, Ключко Сергій, Путько Михайло, Маркович Андрій, Хорват Дмитро, Козак Іван, Перон Василь, Проць Омелян, Морковчук Іван, Войцікевич. Андрій.

ВІДДІЛ ООЧСУ ПІТТСБУГ, ПА. — \$81.00

Збірщик Мих. Любинецький, зб. листа ч. 241, \$ 4.00.

Збірщик Євген Білінський, зб. листа ч. 242, \$11.00.

Збірщик Григорій Смолин, зб. листа ч. 246, \$26.00.

Збірщик Волод. Гуминецький, зб. листа ч. 247, \$16.00.

Збірщик М. Кардаш, збіркова листа ч. 248, \$19.00.

Збірщик П. Плакс, збіркова листа число 255, \$ 5.00.

ВІДДІЛ ООЧСУ БОФФАЛО, Н. И. — \$265.00

Листа ч. 0257. Сума \$44.00. Збірщик Е. Романишин.

По \$5.00: І. Матвішин, Е. Романишин, Д. Джек, Е. Луковський, С. Квасницький, П. Бутрин.

По \$3.00 — В. Шарван.

По \$2.00: Д. Ільківський, П. Бендіна, І. Сало, П. Плотниця.

По \$1.00: М. Вурак, Швець, В. Осадців.

Листа ч. 0261. Сума \$12.00. Збірщик А. Петришин.

По \$5.00 — О. Когут.

По \$3.00 — А. Петришин.

По \$2.00: С. Мандзій, П. Ковалик.

Листа ч. 0260. Сума \$32.50. Збірщик А. Вішка.

По \$5.00 — А. Вішка.

По \$3.00 — Я. Чикота.

По \$2.00: І. Горбачук, Л. Коломєць, В. Панкевич.

По \$1.00: С. Шрамко, І. Грега, Р. Гарас, М. Депутат, С. Шипілявий, В. Циганка, К. Марочканич, П. Вобенчук, Ф. Райца, Р. Вагнюк, А. Дейнека, Д. Гілецький, І. Козоріз, І. Шевчук, П. Федик, В. Мельник, М. Макогон, П. Вурда.

А. Коринська — 50 центів.

Листа ч. 0256. Сума \$27.50. Збірщик М. Савуляк.

По \$5.00: В. Мороз, Т. Михаськів.

По \$2.00: М. Савуляк, Г. Костів.

По \$1.00: М. Різник, В. Михайлюк, С. Дашкевич, о. В. Остапович, І. Сікорський, І. Єнчак, І. Качмарик, В. Тиховський, С. Слабик, С. Хомин, В. Середюк, Скоб'як, В. Михайлюк.

П. Громоцький — 50 центів.

Листа ч. 0258. Сума \$22.00. Збірщик М. Долинюк.

По \$5.00: Д-р Н. Процик, д-р І. Мосійчук.

По \$2.00: Д-р М. Лоза, О. Білоголовський, Х — Встидайтеся.

По \$1.00: П. Потоцький, П. Балюх, М. Фарима, К. Панасевич, П. Худий, О. Ліщинський.

Листа ч. 0259. Сума \$28.00. Збірщик І. Горбачук.

По \$5.00: Д. Крупа, П. Никифорук.

По \$3.00: М. Блендоногий, М. Козар.

По \$2.00 — М. Телюк.

ВСІМ ЖЕРТВОДАВЦЯМ ЩИРЕ СПАСИБИ!

(Продовження виказу в наступному числі)